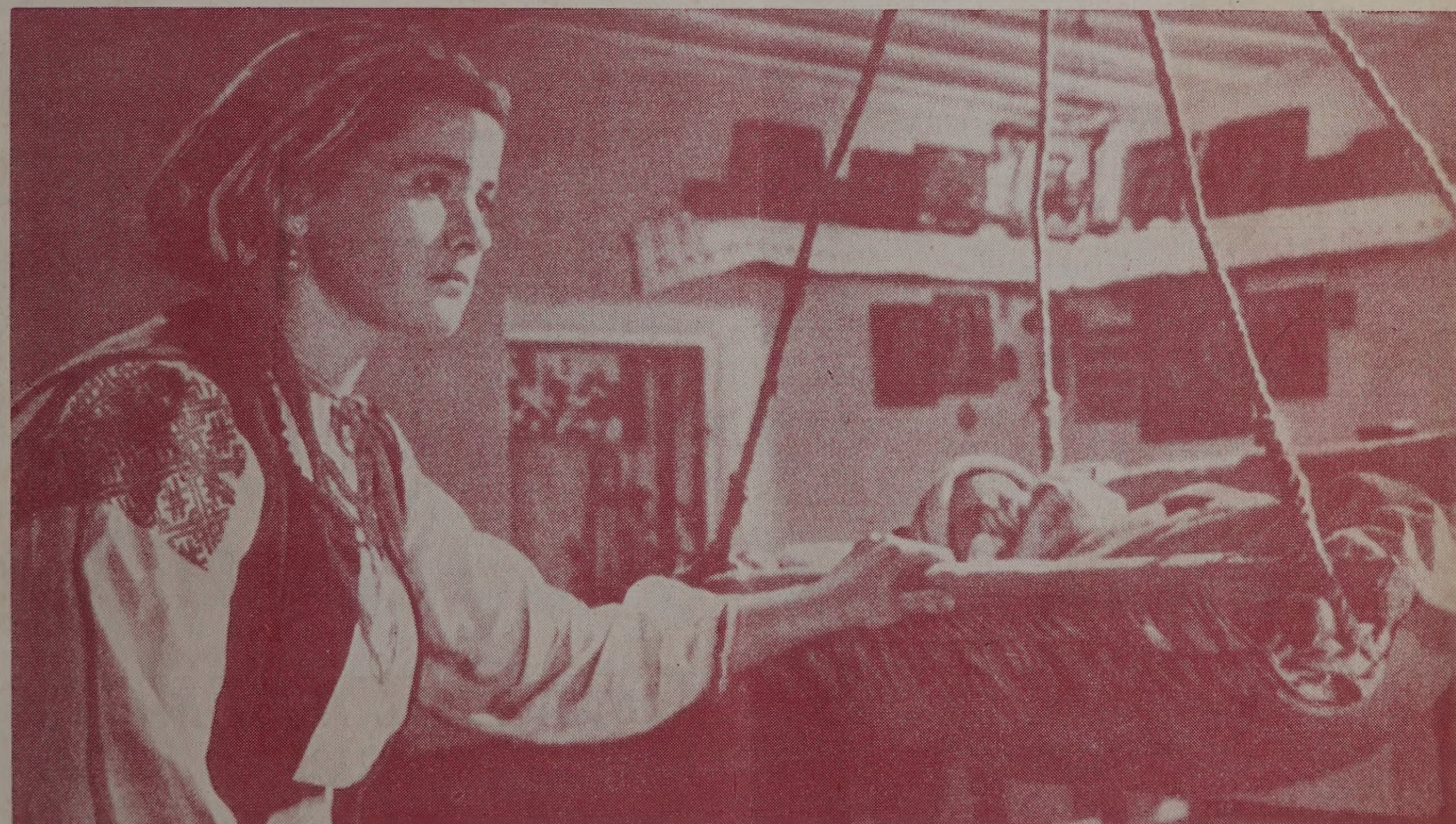
Ціна: 40 центів

НОВІ ДНІ

• NOWI DNI •

УНІВЕРСАЛЬНИЙ ІЛЮСТРОВАНИЙ МІСЯЧНИК

РІК X ЛЮТИЙ — 1959 — FEBRUARY Ч. 109

У ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

Рецензії. Інформації. Листування.

НА ПЕРШІЙ СТОРІНЦІ ОБКЛАДИНКИ:

Кадр із фільму Олександра Довженка "Поема про море". Як ми вже повідомляли (див. "Нові Дні", ч. 107, грудень, 1958 р.), фільм "Поема про море", як і всю спадщину О. Довженка, присвоїла собі грабіжниця-Москва і він виготовлений руками росіян (за винятком двох-трьох українських артистів) і в Москві, а не в Києві.

НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ПРИЄДНАЛИ:

М. Ю-ч, Філаделфія, США 11
Фініковський С., Вінніпеґ, Канада 2
Н. Н., Санта Роза, Каліфорнія, США 2
Одарченко П., Вашінгтон, США 1
Яловий Г., Сиракюзи, Н.-Йорк, США 1
Лузенко С., Чікаґо, США 1
Кошиць Тетяна, Вінніпеґ, Канада 1
Завертайло Данило, Чікаґо, США 1
Саливон М., Фенікс, Аірзона, США 1
Грушецький Д., Чікаґо, США 1
Передерій Ніла, Монтреаль, Канада 1
Цегельник В., Ґленрой, Вік., Австралія 1
Міщенко Ю., Філаделфія, США 1
Слободян Яр., Торонто, Канада 1
Созанський В., Торонто, Канада 1
Дубина В., Чікаґо, США 1
Макуха Ганна, Буффало, США 1
Дешко Є.,, Лос Анжелес, США 1

НА РОЗБУДОВУ ЖУРНАЛІВ ЖЕРТВУВАЛИ:

Дейко Марія, Ньюпорт, Вікторія, Австралія 2. ф.
Гончарук В., Кітченер, Онтаріо, Канада 1.50
Татарко П., Рочестер, Н.-Йорк, США 1.00
Н. Н. Нью-Йорк, США 3.00
о. прот. О. Потульницький, Сиракюзи, США 1.00
о. М. Пахолків, Форт Вілліям, Онт., Канада 1.00
Гуртовенко Йосип, Торонто, Канада 1.50
Жураківський В., Торонто, Канада 1.50
Тищук П., Ґвелф, Онт., Канада 5.00
Шаблій Микола, Чікаґо, США 1.00
Лагодюк В., Чікаґо, США 2.00
Кулик Антоніна, Міннеаполіс, США 1.00
Боднар А. Порт Альберні, Брит. Кол., Канада 1.50
Мелетій Л. Торонто, Онт. Канада 1.00
Голинський М., Торонто, Онт. Канада 0.50
Подворняк М., Вінніпеґ, Канада 1.00
Баран М., Чікаґо, США 1.00
Д-р Лисий А., Міннеаполіс, США 6.00
Нововірський Н., Нью-Йорк, США 2.00
Ілінський Ю., Балтімора, США 1.00
Стрювер А., Торонто, Онт., Канада 1.50
Ростовенко Л., Детройт, США 1.00
Михайлова Анна, Метачен, Н. Дж., США 2.50
Боб'як Роман, Торонто, Онт., Канада 1.50
Соломаха І., Річмонд, Мейн, США 4.65
Левко Іван, Льєж, Бельгія 2.00
Флора Т., Гомвуд, Іллінойс, США 5.00
Берегулька А., Бостон, Масс., США 1.00
Колісник І., Торонто, Онт., Канада 0.50
В'юн Яків, Чікаго, США 2.00
Слободян Яр., Торонто, Онт., Канада 2.50
Проф. І. Краус, Чікаго, США 2.00
К. Д., Чікаго, Іллінойс, США 1.00
Гірняк Олімпія, Нью-Йорк, США 5.00
І. М., Торонто, Канада 1.00
Костюк Іван, Торонто, Канада 1.00
Найда М., Лейквуд, Огайо, США 1.00

Сердечно дякуємо всім за щиру й велику допомогу!

Редакція

"НОВІ ДНІ"

Універсальний ілюстрований місячник.

Видає в-во "Нові Дні", редактор П. Волиняк.

Умови передплати:

Канада — річна: $ 3.50, піврічна $ 2.00
США — річна: $ 4.00, — піврічна: $ 2.50 амер.

Зміна адреси: 10 центів (можна канадійськими поштовими марками, чи амер. грішми).

Замовлення і гроші слати на адресу:
NOWI DNI, Box 452, Term. "A"
Toronto, Ontario, Canada.

НАШІ ЗАКОРДОННІ ПРЕДСТАВНИЦТВА:

В Англії:
A. Bondarenko, 78 Kensington Park Rd.
London, W. 11, England
Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Австралії:
S. Krywolap, Box 1586 M, G. P. O. Adelaide, South Australia
Передплата: річна — 1 з половиною фунта.

В Арґентині:
"Peremoha", 25 de Mayo 479 (26),
Buenos Aires, Argentina
Передплата: річна 25 пезів, піврічна 15 пезів

"NOWI DNI", a Ukrainian Monthly.
Editor: Petro Wolyniak.
Address:
Nowi Dni, Box 452, Term. "A", Toronto, Ont., Canada

UNIVERSAL HEATING

ТОРОНТО

УСІ ВИДИ ОПАЛЕННЯ:

Повітряне,
Водяне,
Парове.

Помпи та ойл борнери
Ремонт різноманітних огрівальних апаратів.

У разі потреби телефонуйте на телефони:
LE 4-8041 або EM 6-4863

Authorized as second class mail, Post Office Dept., Ottawa.
Printed by KIEV PRINTERS, 686 Richmond St. W., Toronto, Ont., Canada

Ігор КАЧУРОВСЬКИЙ

ПІСНЯ ПРО ВІРНІСТЬ

Л. Алексеєвій

Відплив корабель у блакить чужини,
У сяйво незайманих плес.
Але з корабля — молодий і дурний —
Зостався на пристані пес.

А згодом у шпальті газетних подій
Спіткав я суху нонпарель:
На дні, з вантажем нездійсненних надій,
Назавжди спочив корабель.

А інші пливуть. І клубочиться дим.
І порт прапорами цвіте.
І пес вибігає назустріч усім
І нюхає сходці — не те.

Займається й гасне світань ореол —
Часу мерехтіння бліде...
Старий і самотній, він ходить на мол,
І дивиться в далеч, і жде...

Альфонсіна СТОРНІ

НАДВЕЧІР'Я

Тепер любити хочу щось далеке...
Якогось богорівного мужчину,
Що буде він — як птиць солодкий щебет,
Що незчисленних зустрічав жінок,
І знає інші землі, й розцвітають
Слова у нього на устах, пахучі,
Як легіт у незайманому лісі.

Його любити хочу. Надвечір'я
М'яке й спокійне — як подушка моху,
Тремтять мої уста, і тонкі пальці
Поволі розплітають довгу косу.

Бродячий чую шум. Уся земля
Співає солодко. А десь далеко —
Обтяжені коронами ліси,
І з русел вириваються потоки,
І води їх просочуються в землю,
Як погляд мій у очі, що про них
Я мрію, зачарована.

Але
Уже спускається за гори сонце,
Вже птахи позгорталися на гніздах,
І умирає день, і він — далеко.

Далеко, як це сонце, що навіки
Відходить і лиша мене, з руками
Зануреними в косу, із устами
Тремтливими і вогкими, з душею
Прозорливо-лукавою в чеканні
На цю любов безмежну, що зробила б
Солодкою і гарною мене.

Переклав Ігор КАЧУРОВСЬКИЙ

А. Сторні — найвидатніша аргентинська поетка. Кінчила самогубством у 1938 р.

Лідія АЛЕКСЄЄВА

Так тебе я нетерпляче
Весело й таємно жду,
Крали яблука неначе
У вечірньому саду.

І тепер в неволю кляту,
В осоружний світ брехні
Ти приносиш непочату
Долю крадену мені.

Переклав І. КАЧУРОВСЬКИЙ

О. ГАЙ - ГОЛОВКО

Чубарикова кар'єра

Демон роздору між нами живе,
Вітчизну у серце пече,
В єдину когорту вітчизна зве,
А демон її січе.

Освітиться сонцем моя земля
І вої стають у ряд.
Між них уповзає чорна змія
І перекреслює лад.

Кость Заруба увійшов до мойого покою, коли я бісив сі від радости. Він здивовано дивив сі на мене своїми очима, гей би в рака, і не знав, що зо мною сі діє. А відтак нараз охрипло зареготав сі басом, як сі водит у хлопів від пересадного вжитку горівки.

"Що сі стало, маґістер?" запитав він. "Забав мене з дороги!"

Я кілька раз поклепав свого партійного друга по рамені, — нашого дальшого земляка, але мурового батяра, що роз'їзжаючи по Німеччині, час від часу приїзжав в характері зв'язкового до нашої таборової підпільної організації, і запальчиво сказавим:

"Я впрост варіюю від сукцесу свойого найліпшого приятеля — професора Чубарика. Але ти, директор — шляґ би тя ясний трафив! — ґрасуєш по Німеччині й ніц не знаєш. Чейже в нашім таборі — революція! Ми.. Ні, я мушу оповісти від початку. Чубарик — герой! Такий герой, що, до холери ясної, при життю заслужив собі на пам'ятник".

У Заруби від реготу забулькотіло в дихавиці.
"Не аґітуй!" сказав він. "А давай фабулу. Фабулу, політичний друже"!
"Файно", сказав я. "Оповім всьо від початку. І як ти вислухаєш мене, то клякнеш перед ним, як перед еґомостьом. Лише — цс-сс... Може наперед кропнемо по келішку, бо в мене пересохло в зябрах".
"Натурально"!
"То кропнемо"!
"Але не вашими келішками, а нашими стаканами".

**
*

Я витяг з креденсу "холеву" свіжої грушівки, що її мій краян пришварцував з Австрії, і налявим дві шкленки.
"Кропнем за здоровлє Чубарика"! сказавим.
"Натурально"! відповів Заруба.
"Ого, кажи мені! Він заслужив си на то, як ґенерал, що виграв тежку битву. Та-ак! Але ти не совай сі, як замарстинівська кобіта, — я зачинаю!
Отже, Чубарик став на перший щабель своєї кар'єри, щойно зголосив сі до мене.
„Слухаите, друже", сказав він, коли ми всі опинилися в тім покою за зачиненими дверми. "Я хотівбим, висловлюючись по вашому, розмовити сі з вами дискретно, як з провідником підпільної орґанізації".
"Дуже прошу, пане професор", відповівим я. "Чим можу служити?"
Перед тою стріччю я кілька раз конферував з професором Чубариком і, як цваний підпільник, витягнувши консеквенції, що він самий раз з тих східняків, яких, до чорта, нам треба. Культуральний, карний, а передовсім — національно свідомий. Опріч того, не є харківський нео-комуніст і не полтавська галушка, а киівлянин. Що так скажу — зі самої столиці. А в нас, відомо, як зі східняками: ти, лайдаку, ще два-три, і шлюс! Для того, засягнувши опінії від Служби Безпеки, я порадивим йому вляти сі до нашої організації. А він на то: "Подумаю..." Мене мало нагла кров не заллєла! Та я схопився за писок і сказав йому подумати си і прийти до мене лише в здецидованім стані. Для того я бувим дуже радий видіти його коло себе. В тім часі Чубарик поволи скручував си папіроса.
"Йо-ой"! крикнувим я до нього. "Лишіть, пане професор, те паскуцтво, бо я сі на вас розлощу. Чейже ви інтеліґентний хлоп і таке сі штемпите"!
Я подавим йому американський "честерфільд".

"Бігме", сказавим я до завстидженого професора. "Ви цілком не є подібні до східняка".
"Та-ак?"
"Направду! Ви вбираєте сі по-европейськи, маєте західні манєри, елеґанцію, — правдивий львов'ян! Всі наші трактують вас як свого".
Він сі коротко всміхнув своїми м'ясистими варґами:
"Тому я вирішив іти з вами".
"На серійо"?
"Конешно. Я вирішив іти з вами, як єдиними тепер нащадками запорожців".
"Брацє, дай лапу"! сказавим, щоб кувати на горєчо.
Ми фест утиснули руки.
"Тепер, професорцю", сказав я, "забирайти сі до розбудови нашої орґанізації. Даєм вам в посіданнє східняцький ресорт. Будете референтом від Східніх справ. Ґратулюю! А заки до чину, — прошу дуже зложити орґанізаційну присягу".
Ніччю він відчитав у пивниці нашому проводові декальоґ і після всіх правил доконав присягу".
Я сі гордо засміяв і сказавим до Заруби:
"Коротко і вузловато і си хлоп став чоловіком".
"Ура, ура"!? видав оклик Заруба.
"А видиш, селепко"!
"Натурально! То в такім случаю вип'єм"!
Ми знову кропнули.

**
*

Я хутко втер писок єдвабною хусткою і неспостережено зиркнувим на Зарубу. В нього в маленьких недовиджаючих очах іскрили сі і, так сі здавало, потріскували огники, як в ватрі. Я покивавим до него пальцем:
"Нє, нє, директор! Того сукцесу на своє конто не запишеш. Чину, більше чину"!
"Натурально".
"Язиком держави не здобудем! Мене всі шляґи трафляють, як сі дивлю на тебе і згадую твоїх мужніх предків... Але... не будем в ясний день шукати електричної лямпки".
"Фабулу, фабулу"! вистогнав Заруба.
"Файно"! відказав я. "Отже в нашім таборі витворила сі поважна ситуація, і ми рішилисьмо перебрати таборову владу до своїх рук. Для того я скликавим на другий день вечером надзвичайні сходини нашого проводу. Вони сі відбули після всіх реґул конспірації. На всіх кутах стояли стійки з пістолями, тримаючи на оці кождого підозрілого хлопа чи кобіту. Учасники сходин заходили до віддаленого бараку поодиноко в ріжному часі. Для безпеки заткалисьмо окна коцами, а двері дали на засув.
Друзі-керманичі з'явили сі вчасно-приписово в цілім складі . Референти ресортів наступної таборової влади, включаючи з професором Чубариком — референтом від Східніх справ, порозсідали сі на своїх місцях. Я зробивим поважну міну і постукавим "вічним пером" по столі. Всі карно спрямували на мене очі й завмерли. Я вставим поволи, суворим зором глянувим і почавим ядерними словами:
"Владу в таборі," сказавим я, "ґвалтом захопили вороги. Революція, яку ми очолюєм в краю і на чужині, є в небезпеці. Я кінчивим. Тепер прошу

ЄДИНИЙ УКРАЇНСЬКИЙ СКЛАД ВУГІЛЛЯ
В ТОРОНТІ
SCARBORO FUELS
Власник: Є. Охітва
Продаємо добре, чисте вугілля, маємо на складі тверде вугілля, а також різне вугілля до стовкера і бловера, продаємо також дрова. Ґарантуємо добру обслугу.
Замовлення слати:
SCARBORO FUELS — St. Clair Ave. East, Scarboro Junction — Tel.: AM 1-1371

до звіту референта від Східних справ — професора Чубарика."

Всі хлопи, що сі заворушили, як жмілі, нараз замовкли. А спімнутий вище підняв сі і рішучим голосом сказав:

"Друзі!" сказав він. "Друг-провідник роз'яснив нам всьо в подробностях, і ми не будемо довго судачити. Да! Конешно, таборова управа, поліція, редакція, харчові магазини і так дальше знаходяться в руках соціялістів і нео-комуністів. Факт, потому я добре знаю цю гідру!"

"У соціялістів? У нео-комуністів?"

"Точно," відповів професор Чубарик. "Ця гідра не тільки захватила в таборі власть, а, навіть, уже зговорилася зітерти вас на табак — лицаров барятьби за вольну й независиму від руських нашу самостійную державу."

У моїх хлопів гнівом запалили сі очі.

"Лайдаки!"

Я до них махнувим рукою.

"Чи маєте факти, професор?" спокійно запитавим у него.

"Що за вопрос такий, магістер!"

"Тоді ви будете говорили, а ми будемо слухали."

У бараці запала тиша. Професор Чубарик упевнено всміхнув сі.

"Ладно!" сказав він. "Усі ці сіціялісти й неокомуністи сотрудничають з совєтською репатріяційною камісією. Да! Ви цього факту, конешно, не знали?"

"На жаль, нє, пане професор," відповівим я. "Але ми запідозрівалисьмо, що ті батярські писки гідні на то."

"Ви заподозрівали, а я їх прихлопнув."

"Ви?"

"Клянуся самостійной і ні від кого незалежною нашою державою. Я умирав од безсонниці, але жаден не вислизнув з моїх очей, — хто входив і виходив із совєтського репатріяційного дома."

В бараці всі разом зарепетували.

"Ціхо!" сказавим я. "Ну, і що, професор?"

"Маєте первий факт."

"Можете дальше... евентуально навести другий?"

"Конешно! Ці урки, а по-вашому — батяри, змастерили таке, від чого даже у мертвого українця закачається голова. Да-да! Ви, видите, совєтчикам не по вкусу, і совєтчики, видите, вирішили змести вас із своєї дороги їхніми же руками. "Єті галіціяни," сказали їм совєтчики, "зговорилисі вас укокошити й сісти в таборі на вашому місці. Ми жаліємо вас, — адже ж ви люди свої, — і потому совітуємо вам якнайшвидше від них отв'язатьсі." А ті питають: "Як?" "Простіше простого", одповідають з усмішкою совєтчики. "До Сі-Ай-Сі цих есесівців — і кришка!" Совєтські шпіони всіх вас узяли на карандашик і сьогодні ранком передали список з доносом до Сі-Ай-Сі."

"До Сі-Ай-Сі?" Вибухло в бараці. "Зрадники! Вбити їх!"

"Убити?" засміяв сі Чубарик. "Чи ви опупіли? Нужно так зрабить, штоб совєтчики самі перерізали їм горлянки."

"А як?"

"В який спосіб?"

"Кажіть?"

"Ціхо!" присадивим я роз'ятрених хлопів. "Не закручуйте гітари, до ясної холєри, професорові! Чи моглибисьте ви, пане професор, зробити внесок, як то доконати?"

"Дуже легко, пане магістр," сказав Чубарик і так дмухнув легковажно, гей би на перце. "Ми їх, супчиків, пошлем по тій дорозі, яку вони вибралиси для вас. Вам Сі-Ай-Сі не зробить нічого, бо нікотрі з вас єсть есеси. Понятно? А їх, як совєтських шпіонів, зразу же в репатріяціонную камісію — і гайда на родіну!"

"На родіну, пся юха!"

"На родіну!"

"На родіну!"

"До порядку!" закликнувим я. "Чи пан професор не могли б за них посвідчити на Сі-Ай-Сі?"

"Конешно могу!"

"Файно! А теперки давайте їх назвиська."

Я з шляхотнов мінов подавим йому своє елеґантне "вічне перо" і бльокнотес, на якім професор Чубарик написав шіснадцять назвиськ. То були типи з таборового зар'яду, поліції, редакції і споживчого склепу. На кінці стояло назвисько ксьондза східняцької церкви.

"Йо-ой!" сказавим я. "І ксьондз з ними?"

"Тоєсть — батюшка?" засміяв сі Чубарик. "Етот масковський батюшка кроме доноса заповзявся знищить в таборі наву католіцкую віру і завести між нами масковське православіє!"

"Московське православіє?" загреміло в бараці.

"Масковське православіє," підтвердив Чубарик.

"На родіну того батюшку!"

"Конешно," відповів Чубарик. "Хай енкаведісти вихрестять єго в архіреї!"

В бараці вибухнув многоголосий реґіт. Я взявим бльокнотес і всунув си в бічну кишеню.

"Дєкую, пане професор," сказавим я, "за таку цінну прислугу. На вашім примірі відтепер я вір'ю, що й серед совєтів є свідомі і порядні одиниці."

Професор Чубарик вклонив сі і сів. Хтось з хлопів зробив внесок, аби сі вдати до пана меценаса Халєвки, аби той написав по-анґельськи депешу і разом з лістою вручив на руки Сі-Ай-Сі..."

Я сі спинив, аби відсапнути. Тим часом мій політичний друг Заруба захоплено си зареготів.

"Молодці, реб'ята!" сказав він і простер правицю до флєшки.

"А ти гадав?!" відповівим я. "Україна гине під московськими чоботами, а ми: Шур-шур у білих рукавичках, як бюрові щурі?" Нє, нє, пане-товаришу! Кожда революція жадає кровавої жертви!"

Кость Заруба підніс шклєнку:

MODERN HEATING

ОПАЛЕННЯ:

Водяне — Парове — Помпи

Оіл Борнери та направи.

J. KIRICHENKO
134 DOVERCOURT RD.
TORONTO, ONT. **PHONE: LE. 2-8829**

"То трахнем за революцію і за упокой усопших!"

Ми сі цокнули шкленками і кропнули.

**
*

Я з побідним завзяттєм махнувим руков. Шкленка виховзнула сі з руки і розгаратала сі в підлогу на кусники.

"Ха-ха-ха!" загоготав Заруба. Це на щастє, Значить діло покотилосі?"

„Як по шмирі! На другу ніч американці впали на табір, гей би коршуни. Йо-ой, директорцю! То було щось незвиклого! Вони накрили большевицьких агентів, ніби курят, і заладували їх на свої тягарівки. "Окей!" видали оклики і натиснули си на ґаз. В таборі зробило сі тихо, гей би на цвинтарі. Я поважно зійшовим надолину до зар'яду. Навкруг мене з'явили сі мої хлопи.

"Панове-товариші!" скрикнувим я. "В таборі шпигунство і зрада! Ми мусимо вдержати пор'ядок, заки стане за кермом правовита влада!"

У першу чергу зайнялисьмо без спротиву поліційну станицю, де не було нікого. Дальше — поставилисьмо оружну варту коло приміщень таборового зар'яду, редакції і споживчого склепу. В таборі оголосилисьмо виїмковий стан і видалисьмо зар'ядження: випускати і впускати мешканців лишень з поліційними перепустками.

До ранку ніхто ні мру-мру. А ранком, як ми взяли сі опановувати зар'яд, редакцію, споживчий склеп і кухню, нараз східняки почали ґранду.

"Провокація!" затєгнули си на ріжні голоси. "Наші найкращі люди стали жертвою ворожого доносу! Усі ці люди сиділи в большевицьких тюрмах і кацетах! Не дозволимо мордувати нас у вільному світі!"

Бунтівники з лютими писками годні були кинути сі на нас. Але ту ребелію ми відразу здавилисьмо, а здецидованих симпатиків соціялістів і неокомуністів кинулисьмо до кремінaлу.

Вчера вечером проголосилисьмо вільні демократичні вибори до Таборового зар'яду. Східняки, підщуті большевицькими аґентами, на віче сі не ставили. Але їх авантура не вдала сі. Ми одноголосно вибралисьмо кандидатів, котрі зранку ур'ядували."

Я задоволено прицмокнувим губами. Кость Заруба кинув сі до мене і схопив мене в свої медвежі устиски.

"Ґеніяльно, маґістер!" прохрепів він. "За цей подвиг я мушу тебе розцілувати!"

"А ти що гадав си, директор? Східняки відщепили сі від нас і відмовили послуху свої правовитій владі. Але ми відразу вцілили їх у найвразливіше місце. Вони числили себе в УНРРІ галичанами й волиняками — то є як бувші польські горожани. Ми їм то заквестіонували: "Ціхо! — бо ми вашу тайну за оґонок і на сонце!" Після того одні сі розбігли, а другі замкнули си писки. Теперки маєм взірцевий пор'ядок. Наш табір — то в поменшенню самостійна й нікому не підлегла держава. Ті визвольні сукцеси ми доконалисьмо завдяки пану професору Чубарику. Так, я кажу отверто, як є! Але пощо ти сі регочеш, як варіят?"

Він, задихуючись від сміху, викидав зі себе якісь кусники фраз:

"Ой, держітє мєня... уміраю..." і нараз закликав: "Ур-ра, ур-ра, мій політичний друже!"

Я сі схопив на обі нозі.

"Що з тобою є до чорта?!"

"Садісь партійний ідіот," сказав він.

"То є образа!" крикнувим я розлощено.

"Нє прікідивай сі дурачком," сказав він і подивив сі на мене залилими кровію очами.

В мене все зморозило, і я сівим.

"Не лякайся," озвав сі він по хвилі. "Пісня про Чубарикову кар'єру мусить бути тайною, бо інакше нам і вам — амба! А тепер дай руку."

Він без цереґелів устиснув мені правицю.

"Поздравляю тебе і твоїх сопартійців за блискуче виконання нашого завдання!"

"Якого нашого?" спитавим я.

"Російського."

В мене на чубку заворушила сі чуприна.

"Евентуально — большевицького?"

"Так точно, ґаспадін украінєц! Але я сказав тобі-не лякайсі, бо ми з вами знаходимось в одном перепльоті."

Я сі видивив на него вилупленими очами.

"Нє понімаєш? От іще шляпак!" закликав і з'їдливо сі засміяв. "В такому случаю я обясню тобі рускою мовою. Видиш лі ми, руські, предприняли всіх зусилій, чтоби здавить ваш спротив возвратитись на родіну. В єтом ділі ми в первую очередь іспользовали разжиганя ненависті мєжду западними і восточними українцями, где в аванґарді стояли ви. Потому ми командирували вам на поміч товариша Чубарика — нашого любимого Льонькуодесіта, которий виповнив своє заданнє превасходно. Тепер ми зо сторони наблюдаєм, как ви себі перекусуєте глотки, а осліпленні братскою ненавистю вашіе люди добровольно запісивають сі на родіну. Спасібо вам за поміч! Разрешіть представитись: Капітан совєтськой розвідки Константін Зарубін."

Страшний перестрах здавив мені груди.

„Зволота!" крикнувим я. „Я зголошу вас до Сі-Ей-Сі! Я..."

"Дурак! Нікуда ти не пойдьош, потому что я неопровержимими фактами докажу американцям о вашім сотруднічистві з совєтськой розвідкой."

Залишати сі довше ту, мислив я, то мене кождої минути нагла кров заляє. Для того, як лишень товариш Зарубін змив сі зі своїм варіятським сміхом за дверима, я з копита метнув сі в куток і зачавим ладувати свої валізи.

Приймається передплата на дитячий місячний журнал

СОНЯШНИК

Журнал має 20 сторінок друку, багато ілюстрацій, друкується на гарному папері, кольоровий друк.

Передплата на рік:
Канада — 3.00 дол., США — 3,50 дол.,
Австралія й Англія — 20 шіл.
Ціна окремого числа — 30 центів, в Англії й Австралії — 2 шіл.

Замовлення і все листування слати на адресу "Нових Днів".

Вадим СВАРОГ

Про безплідні смоковниці...

Одверто кажучи, мені вже набридло критикувати наших "модерністів". Їх "опікуни", захопившися колись літературними модами, тепер уже не можуть від них відстати, не рискуючи втратити свої "керівні позиції".

Що ж до "наймолодших", то їх менш усього цікавить альтруїстичне служіння громаді. Як усі молоді люди, вони хочуть "поінтересничати", блиснути, вразити читацьку публіку своєю оригінальністю, "модерністю".

Прагнення молоді до творчої індивідуальности природне й зрозуміле. Неминучі й помилки на цьому шляху. За деякий час дехто з "модерністів" випаде з літератури хоч би вже тому, що в них немає чого сказати читацькій публіці. Меншість писатиме й далі, але помудрішає, переросте свої дитячі хвороби, зрозуміє, що література — це не просто забавка чи кокетування з читачами.

Своїми думками про "модернізм" я ділився з читачами не тому, що сподівався переконати когось із авторів та віднадити їх від експериментів чи просто літературних пустощів, а для того, щоб роз'яснити читачам, що "модерністський" король — голий.

Сперечатися з І. Костецьким особливо нудно й безцільно, бо він ніяких об'єктивних істин не шукає. Його статті довгі, розв'язно-претенсійні й сумбурні, густо пересипані алогізмами, пересмикуваннями, нібито багатозначними, а насправді порожніми "алюзіями", відступами та пласким сарказмом. Насамперед вони — моветонні. У них Костецький дає повну волю своїм поганим дискусійним манерам та своїй самозакоханості. У його писемних манерах В. Чапленко влучно зауважив щось циганське.

"Коронний" полемічний метод І. Костецького — це обвинувачувати своїх опонентів у "іґнорації", "недобрій волі" і т. п. Свої "дискусійні" статті він починає й закінчує монотонним базіканням про те, що його опонент не має нічого спільного з мистецтвом, взагалі нічого не знає, нічого ніде не вчився і що йому, опонентові, взагалі краще було б не родитися на світ, ніж тепер дратувати І. Костецького.

Як літератор, І. Костецький невигойно хворий на "комплекс Нарциса". Він настільки закоханий у самого себе, настільки в самого себе загорнутий, що ніяких послань знаокола просто не сприймає — особливо, коли в цих посланнях є етичні ідеї.

Якщо такі манери ще можна пробачити зеленій літературній молоді, то Костецький — людина досить солідного віку, щоб йому можна було подарувати те, на що звичайно хворіють тільки безвусі початківці.

Письменник із І. Костецького не витанцювався. Він ніякий прозаїк і ще слабший поет. Його недолуге наслідування, власне пародії на Джойса та інших модних авторів залишаться в нашій літературі хібащо у відділі курйозів. Там же опиняться і його віршовані спроби, в тому числі й переклади Шекспірових сонетів, які він переклав такою нечитабельною мовою, що Шекспіром у них і не пахне.

Інша фантазія Костецького полягає в тому, що він вважає себе за первожерця "чистої краси", надзвичайно рафінованого критика-естета, рівного якому в нас немає й не буде. У його есеях несамовита пиха Костецького справляє вже справжній шабаш.

Костецького не цікавить ні той твір, який він рецензує, ні автор цього твору, ані читачі. Рецензований твір для Костецького тільки причіпка для того, щоб привселюдно помилуватися з самого себе.

Свою статтю "Людина, полишена напризволяще" ("Укр. Вісті" за 15 червня 1957 р.) Костецький вивершує таким зворушливим абзацем:

"Автор наважився опублікувати цю статтю (написану десять років тому) не тільки як розгляд певного важливого об'єкта, а й як свідоцтво свого власного становлення в ролі літературного критика".

Намагання Костецького вже за свого життя збудувати мармуровий п'єдестал для свого майбутнього монумента, можливо, трохи передчасні. А втім я охоче допоможу йому цією статтею.

"У ролі літературного критика" І.Костецький жваво порівнює одні твори з квадратами, вписаними в коло, а інші — з колами, вписаними в квадрати, але поза цією геометричною критикою його вельми крикливі та самохвальні статті відзначаються разючою вбогістю думки.

Ось кілька прикладів тієї абракадабри, якою Костецький заповнює свої рецензії:

"Сприймаючи слово органічно й витворюючи словосполучення із складних комбінацій даного й організованого, Осьмачка шукає чисто внутрішніх звукових сполук, — і лише зрідка, як виняток, дозволяє собі розкіш блиснути явною виструнченою алітерацією..." (з рецензії на твір Осьмачки).

"Якщо уявити собі процитований тут вірш і ті вірші, що склали збірку, у вигляді діяграм, то зафарбовані стовпчики, які б означали згадані непоетичні доважки до поезії, були б у першому випадкові значно нижчі, ніж у першому" (з рецензії на збірку Л. Далекої).

"Довготи роману аж ніяк не лягають в обтяж часовому каркасові. Вони, навпаки, напружують його. Тим самим час робиться більш речовистим для сприймання". (з рецензії на "Буйний вітер" Багряного).

Ці беззмістовні набори тріскучих фраз нічого не говорять ні авторові, ні читачам. Зате вони вихваляють самого рецензента...

Я прошу в читачів пробачення, якщо надокучив їм характеристикою критика Костецького; справа в тому, що дискутувати з ним означає дискутувати не з окремими його твердженнями, а з цілим людським явищем, яке в значній своїй частині складається з компонентів, що з літературними проблемами мають тільки віддалений зв'язок.

***

Тепер перейдімо до конкретних пасажів чергового полемічного опусу І. Костецького — "Поза логікою" ("Укр. Вісті" за 28 грудня мин. року), в якому він реаґує на мою статтю "Що ж таке краса?", вміщену в "Укр. Вістях" 16 листопада того ж року.

Заголовок моєї статті звучить для нього "тоскно". Іронія дуже дешева. Заголовком я хотів підкреслити, що основна проблема естетики й досі залишається відкритою. Всеосяжного визначення прекрасного ніхто ще не дав.

У своїй статті я навів погляди двох відомих сучасних науковців на суть краси. Наскільки мені дозволяє час, я стараюсь інформувати читачів про роботу західної мислі, але це ще зовсім не значить, що я повністю солідаризуюся з тими думками, які викладаю. Деякі арґу-

менти мені імпонують, інші викликають сумнів, але всі вони цікаві і їх варто знати. Якщо вони не подобаються І. Костецькому, то це його справа. Він може сперечатися з ними скільки схоче...

Усе ж таки спробуємо розібратися в доводах Костецького, яких, після того, як ми добре "провіємо" його статті — щоб очистити їх від реторичного лушпиння та демагогічного самохвальства — залишиться не так багато.

Костецький протестує проти твердження про те, що зачинателями "модерного" мистецтва були мистці, обтяжені різними комплексами та психозами. Леонардо да Вінчі, Мікель Анджельо, Чайковський та інші загальновизнані генії були гомосексуалістами! — заявляє він.

"Якби В. Сварог знав про ці факти, то може, принаймні, утримався б виводити народження мистецького стилю з тих чи тих особистих властивостей мистця".

Про ці факти я знаю. Саме тому мене й смішить спроба Костецького глухим муром відгородити проблему мистецьких стилів від "особистих властивостей" мистців.

Про психологію мистців треба писати окремо, а тепер я лише побіжно торкнуся проблеми "порочних мистців". Костецький у своїх дискусійних інтересах прикидається наївною людиною, яка не розуміє того, що є різні категорії мистців. Одні роблять предметом свого мистецтва свої власні пороки й недуги, кокетують ними, вивертаючи перед читачами свої гнилі нутрощі — бо більше їм взагалі немає про що писати, та й ніщо інше їх не цікавить.

Інші автори вважають, що література — не засіб компенсації їх репресованих у реальному житті абнормальних нахилів. Про наявність якихось пороків у названих вище мистців ми можемо довідатися із чужих спогадів про них, але не з творів самих мистців. Коли людина мовчазно й соромливо, на самоті, бореться з своїми пороками, то ця боротьба мусить викликати в нас тільки пошану. Іноді природа безжалісно наділяє різними слабостями навіть великих людей.

Але чи належать до таких, гідних пошани, мистців, скажімо, ота сама Саґан, або автор "Лоліти" Набоков, чи автори цинічних і непристойних "літературних" варив, якими заповнюються нині книжні кіоски й стенди? Раніше така література продавалася з-під поли, а тепер вона — "модерна".

Звичайно, моральність чи аморальність мистецького твору ще не визначає наперед його мистецького рівня. Вельми ідейний твір може бути написаний невміло з погляду літературної техніки і, навпаки, шкідливий твір може бути написаний майстерно. Проте одна лише "гарна форма" не виправдує твору з шкідливим чи фальшивим змістом. Мистецтво значно ширше й глибше від "гарної форми"; воно має специфічні завдання, які однією лише формою не покриваються.

На саркастичне запитання Костецького про те, чи властива абнормальність усім мистцям, чи тільки ініціяторам певних стилів, я відповім окремою статтею, оскільки розміри цієї статті не такий екскурс не дозволяють.

Прибравши простакуватої міни, Костецький знаходить нелогічність у такому місці моєї статті:

"Естетичне задоволення, а значить і естетична діяльність, мабуть, мають у своїй основі ті самі стимули, що й загальнотваринна потреба гри, яка разом із здібністю наслідувати, фантазувати, мріяти, потребою ділитися враженнями та стародавньою вірою в магію слова, були зародком різних видів мистецтва".

Костецький тріюмфує. Він "зловив" мене. Він єхидно запитує:

"Якщо праелемент мистецтва справді лежить у загальнотваринній потребі гри, то як же тоді бути з відомим твердженням В. Сварога, мовляв, модерне мистецтво тим погане, що воно оголює в людині тваринне? Дуже трудно уявити собі, як людина, встановивши тваринний критерій, збирається ним визначити, що в тваринному світі мистецтва добре, а що зле, що "конструктивне", а що "патологічне".

Існують елементарні речі, що їх ніяково роз'яснювати людям, особливо коли в цих людей за спиною стільки років і прочитаних книжок, як у п. Костецького. А втім він лише прикидається простячком — для того, щоб поставивши опонента в трудне становище, єхидне підморгнути свідкам дискусії.

Але Костецький ставить у ніякове становище лише самого себе, коли вимагає, щоб йому нагадали, що людина на протязі всієї своєї історії невпинно намагається піднятися над своєю тваринною основою. Між коханням пари звіролюдів-пітекантропусів та коханням Данте до Беатріче — вельми велика дистанція.

Проґрес полягає передусім у психо-соціяльній еволюції людини, про яку пише Дж. Гакслі, що його Костецький так і не зрозумів. Первісні люди грали так, як і сьогодні граються дикі або свійські тварини. Нині наші ігри — це мистецтво, тобто література, театр тощо. Танці є і в тварин, і в дикунів, але між ними і, скажімо, клясичним балетом велика різниця...

***

Звичайно, проґрес людства не йде по неухильно прямій висхідній лінії. На своєму догірному шляху люди часто спотикаються, падають, скочуються назад. Все це знаходить своє відображення в літературі зокрема та в мистецтві взагалі.

У моїй статті про концепцію Гакслі все це викладено докладніше. Костецькому варто прочитати її ще раз, але не з одним лише наміром чіплятися до окремих фраз чи слів, а із щирим бажанням зрозуміти прочитане.

Конструктивне те мистецтво, яке допомагає людині піднятися над тваринною в собі, перебороти в собі "ірраціональне". Погане те мистецтво, яке заважає догірним прагненням людства, стягає людину вниз до її тваринної, ірраціональної основи.

Єхидство Костецькому не вдається. Його "гетерогенний сміх" не звучить...

Далі він цитує таке місце з моєї статті:

"Багато людей, підносячи свій культурний рівень, уже по-іншому починають дивитися на ті речі, які їм колись подобалися".

У цьому пасажі Костецький бачить приклад мого самозаперечення, "самобоязні". Але читачі, не керовані злою волею, напевно, побачать, що це твердження перебуває в повній згоді з тим, що вище було сказано про психосоціяльну еволюцію людства. Лише вчора я розмовляв з юнаком, якому недавно подобався рок-енд-рол, а тепер він "відкрив" клясичну музику...

Костецький робить спробу "пришити" мені непошану до клясиків. Він наводить таке місце з моєї статті:

"Вірші Боровиковського чи Гребінки, що колись зворушували наших предків, у нас викликають лише поблажливу усмішку..."

— Ага, — вигукує Костецький, — ось він який, цей Сварог. "Він не розуміє того, що зміна мистецького

світогляду породжує нові мистецькі форми, але це зовсім не означає, що попередні мистецькі форми викреслюються з мистецтвознавчого обігу завдяки їх застарілості".

Стривайте, пане Костецький! Ви ломитесь у відчинені двері. До віршів, скажім, Боровиковського може бути два ставлення. Історик літератури читатиме їх із специфічним інтересом, але зворушити його вони, звичайно, не можуть. Рядовий читач, прочитавши їх, справді поблажливо усміхнеться. Йому немає діла до історії літератури, а самі вірші йому вже не звучать...

Між іншим, про те, що в літературі немає властивого проґресу, я писав в одній із своїх попередніх статтей ще задовго до того, як на цю тему зволив висловитися І. Костецький.

Проте, якщо в літературі немає проґресу, тобто висхідної лінії розвитку в розумінні невпинного вдосконалення її якости, то все таки в літературі кожної доби є відображення певного "цайтґайсту". Є проґрес у соціяльному житті, в науці, в техніці. Спричинені цими чинниками зміни в людській психіці, свідомості зумовлюють певні зміни стилів у мистецтві. Іноді ці зміни позитивні, іноді — неґативні.

Ніхто не має наміру "розвінчувати" Боровиковського чи Гребінку. Мова йде тільки про те, що їх твори відображають давно минулу добу нашої культурної історії. Вони вже не адекватні нашому нинішньому емоціональному світові.

Це, звичайно, не заперечує того, що багато творів клясичної літератури зберігають свою вартість і в наші часи. Більше того — деякі з них не перевершені і в пізніші епохи. Шевченко й Леся Українка є нашими сучасниками й сьогодні, а от Боровиковський застарів...

В історії культури, як і в соціяльному житті людства, бувають епохи криз і занепаду, коли мистецтво дрібніє, мілкішає, вироджується. Таку епоху ми переживаємо і в наші дні. Маємо Пікассо, Франсуазу Саґан, Елвіса Преслі...

Тупцюючись навколо моїх (і цитованих мною авторів) висловлювань про красу в природі, Костецький намагається "довести", що художники-абстракціоністи творять саме таку красу, яка не обов'язково мусить бути гарна й корисна. Чому, запитує він, тополя — гарна, а кактус, який нагадує малюнки "модерністів" — потворний?

Насамперед, у моїй статті не говориться нічого такого, що б дало Костецькому підставу приписувати мені "засудження" форми кактуса. Для мексіканців, кактус є гарною рослиною, бо він існує в навколишній природі. Він і для нас — декоративна рослина. А от тих потворностей, що їх часто малюють "модерністи", в природі немає.

Немає в реальному світі й тих людопотвор, що їх творить Пікассо. Що може бути для нас гарного в зображенні біологічно неможливих страхіть, які, напр., мають єдине око, там, де справжні люди мають носа? Може десь на Марсі вони й були б красенями, але ми — не марсіяни.

Закінчуючи свою статтю, Костецький заявляє, що закони прекрасного не розглядаються ні в телеологічному, ані в соліпсистичному пляні. Інакше кажучи, він твердить, що сфера прекрасного не має нічого спільного з іншими сферами діяльности людського інтелекта. Над такою заявою можна тільки знизати плечима.

Щоправда, вже в самому кінці Костецький раптом схаменувся й дописав таке: "Звичайно, мистецький твір — як це в одному місці раптом (?) відзначає В. Сварог — включає в себе також утилітарно-ідейні елементи... Коли з'являється твір з гідною моральною сентенцією, його треба тільки привітати..."

Але Костецький говорить це лише про людське вухо. Він щоразу заявляє, що він — не мораліст.

**
*

У наші дні ми особливо не маємо права недооцінювати тему та етично-моральні ідеї в мистецтві. Краща частина нашої української діяспори, що розкидана по всьому світу, іноді в кращих, іноді в гірших матеріяльних обставинах, чекає від своєї літератури духової снаги. Чи ми задовольнимо її сподівання, як чесні працівники, чи заховаємось у темні башти та вимальовуватимемо "абстрактні" арабески на стінах із слонової кости?

Якщо в мистецтві є щось таке, що можна окреслити, як певну істину, то це той факт, що для оцінки мистецького твору потрібна співучасть у ньому. Щоб розуміти мистецький твір, треба ввійти в нього, упричетнитись до духу, який його створив. У цьому розумінні мистецтво можна порівняти із справжнім християнством, де гордості та кастовому упередженню немає місця, й де проста, найзвичайнісінька чесність дає людині ключ до спасіння.

Мистецтво або є соціяльним явищем, або нічим. Воно виникає з певних звичок, тісно пов'язаних із способом життя. Воно залежне від змін у суспільному житті.

"Модерне мистецтво" являє собою афектацію певної касти. Воно перестало бути працею і стало витонченою розвагою. Воно перестало задовольняти суспільні потреби й стало власністю дилетантів-снобів. Воно відмовилося від національних форм і творить своє власне штучне середовище з богемно-космополітичною атмосферою.

Мистецтво для справжнього мистця є не закінченим продуктом, а тривалою працею. Для снобів і богеми воно є чимсь іншим, а саме — відзнакою вищої касти, рафінованим товаром. Сьогодні стандарти оцінки мистецьких творів настільки зіпсуті й фальшиві, що вартість сучасного мистецтва встановлюється залежно від того, наскільки його твори подібні до тих, що купуються грошовитими снобами, смаки яких виховують недобросовісні "експерти".

Так знава "нова критика", оформлена колись есеєм Т. С. Еліота "Традиція і індивідуальний талант" і книгою І. А. Річардса "Засади літературної критики", з бігом часу витворила свої власні вузько формалістичні, застиглі канони, та неприродним способом зробила текстуальну аналізу твору якоюсь самоціллю. Сучасні критики вимагають від мистецтва творення загадок, які треба розв'язувати за допомогою хитромудрих спеціяльних "ключів". Особливо відбилися від реального життя модерне малярство та поезія. Не диво, що останнім часом щораз більше шириться протест проти критики, яка перетворилася, за виразом одного літературознавця, на "замкнений сад" та проти літератури, призначеної лише для богеми та снобів.

Тут я вважаю за потрібне зробити одне застереження — щоб не дати Костецькому змоги перекрутити мої думки. Все, що я сказав вище, ні в якій мірі не "засуджує" ні експериментування в царині літературної

форми, ні поетично-настроєвої прози, суто музичної поезії (навіть без жодних "значних ідей), романтичної фантазії і т. п. та просто розвагової літератури, включаючи й детективні романи.

Але не цього роду літературні твори позначають культурний розвій людства, його висхідний рух. Твори Пруста, Джойса, Кафки, Сартра і їм подібних — симптоми соціяльно-психічних недуг певних епох. Зате, довічно сіятимуть в історії світової культури імена Есхіла, Софокла, Шекспіра, Ґете, Бальзака, Ібсена, Толстого, Достоєвського, Шевченка, Лесі Українки та інших титанів. У їх творах напружено працює допитлива й конструктивна людська мисль.

Щоб мати велику літературу, треба її хотіти, треба до неї прагнути. І наше право на таку літературу треба оборонити від духово стерильної богеми.

Прихиляючись до тієї школи критики, яка в першу чергу цікавиться тим, що саме автор говорить своїм читачам, і вже потім розглядає, як автор це сказав, — оскільки в наших специфічних сьогоднішніх обставинах зміст істотніший за форму — я, проте, в своїх статтях не претендую на якусь безпомильність суджень та оцінок. Мені важливо не те, щоб читачі погодились зо мною геть в усьому, а щоб вони, читачі, дістали стимул до власного мислення.

Біда не в тому, що читач не згодиться з якоюсь думкою критика. Біда буде тоді, коли він, не бажаючи думати самостійно, безкритично сприйме чи то мої, чи когось іншого оцінки. Стимулювання власного мислення читачів (і, звичайно, письменників) являє, на мою думку, головне завдання серйозної й добросовісної критики.

Нарешті кілька слів про статтю І. Костецького в цілому. Ефективна полемічна стаття має бути розгорнута на міцному логічному каркасі, побудованому на послідовно розвиваних думках. Згрупувавши твердження опонента в певному порядку та чесно й прямо поборюючи їх, полеміст повинен одночасно чітко визначити й обґрунтувати свої власні погляди.

Які ж мої постуляти хоче спростувати Костецький? Це, насамперед, твердження про те, що безглуздо думати, що естетичний інстинкт не має ніякого біологічного значення, не формується індивідуальними якостями мистця та не пов'язаний із психо-соціяльними чинниками, діючими в конкретних суспільствах.

Друга моя теза говорить про те, що в серйозному мистецтві, оскільки воно є фактором і результантою психо-соціяльної еволюції людства, зміст, тобто ідея і тема, важать більше, ніж літературна форма, яка при всій своїй важливості, все таки відограє допоміжну ролю.

Ці тези настільки аксіоматичні, що Костецький при всій своїй зухвалості не наважився рушити на них лобовою атакою. Він вибрав спосіб підкопу. Він сам признається, що його стаття зроблена лише з неґативним завданням: "показати, чому В. Сварог не має підстав виступати заперечником новітніх течій у мистецтві".

Уникаючи прямої атаки на перелічені вище тези, Костецький, щоб "дискваліфікувати" свого опонента, дріб'язково чіпляється до окремих фраз і слів, сподіваючись, що на цьому кривому шляху йому посередньо вдасться підкопатися й під оті тези.

Ця криводушна й боязлива тактика помстилася на самій же його статті. Не будучи скріплена міцним каркасом чітких і серйозних думок, вона перетворилася на безформну, безскелетну купу реторичного слизу, який нічого не спростовує, не показує й не стверджує.

Проілюструю сказане вище бодай одним із багатьох прикладів того, як І. Костецький розуміє та застосовує логіку в своїх полемічних зусиллях.

Викладені мною погляди Гакслі і Сіннота на проблеми краси й мистецтва Костецькому вельми не до серця. Вони бо нищівно б'ють по тій — начебто модерній, а насправді давно вже бородатій — концепції "мистецтва для мистецтва", адептом якої (через свої особисті якості) є Костецький.

Книг Гакслі і Сіннота він не читав — ні в оригіналі, ні в перекладах. Як же йому сперечатися? Він вдається до такого дешевого способу: щоб навіяти читачам думку про те, що Сварог або не розуміє, або неправильно викладає чи тлумачить обох авторів, Костецький розкидує в різних місцях свого опусу такі "суґестивні" ремарки:

"Змога читати Гакслі в оригіналі відкрила перед В. Сварогом серію труднощів. З об'ємної концепції англійського зоолога він збагнув, що..."

"Відношуся до того, що виклад В. Сварога покривається з тим, про що насправді говорить Гакслі, приблизно так, як покривається "Прекрасна Гелена" з "Іліядою". (Звідки Костецькому судити про це, коли він самого твору Гакслі не читав? — В. С.).

"Другий автор не носить такого голосного імени, як Гакслі... але він волею долі теж пише по-англійському і В. Сварогові його думки теж видаються зрозумілими".

"З думок американського автора В. Сварог виснував..."

"Цього автора я не читав в оригіналі, читав тільки в перекладі В. Сварога. Твердження про "біологічне"

Ростислав БРАТУНЬ

ПРО ГОРДІСТЬ

Париж — красунь.
Париж — це велет.
Стою онімілий.
Забракло слів.
І серце моє захоплення стеле:
— Слава Парижу!
Та... Кращий Львів!
О ні, не смійтесь!
Це не жарти.
Вгляньтеся в свого неба красу
Я Замок Високий на всі Монмартри
Мінять не понесу!
І що із цього —
Що Лувр й Бульвари,
Що Єлісейські поля...
Чужа краса це.
Чужі це чари.
Чужа земля.
Ходжу.
Зітхаю.
Справді чудово.
Гордіться, французи!
Є чим.
Ви — Парижем.
Я — Львовом.
Кожен своїм.

та "метафізчне", таким робом, виключно на сумлінні перекладача".

"Якщо (за Гакслі, у викладі В. Сварога) людина носить закладені природою здібності..."

Усю цю купу некомпетентних "коментарів" Костецький гідно завершує таким безглуздим "висновком":

"Мені здається, що я можу передбачити діяльність В. Сварога, коли він авторів, які пишуть англійською мовою, читатиме ще з рік або два". Яка "вбивча іронія!..

Що ж означає вся ця зухвала й порожня балаканина? Та зовсім нічого. Хіба тільки те, що Костецький не має жодних серйозних арґументів і не певен того ґрунту, на якому стоїть та з якого вимахує на всі боки своїми сумбурними репліками...

Снобізм ніколи не був батьком ні великої літератури ні серйозних думок. Велика література виростає з великих гуманітарних мислей. Вона не може рости на словесних вивертах, сюрреалістичному безглузді та лоскотанні власного пупа.

Найкращою ілюстрацією цієї істини є творчість самого Костецького, який, не зважаючи на свою гонитву за літературними модами, так і не написав нічого путящого. Якщо в нього і є якийсь літературний хистик, то тим гірше для нього! Костецький геть закопав його в трясовину своїх фальшивих уявлень про красу і мистецтво. Особисті властивості мистця таки даються взнаки...

... Не знаю, чи вгамується в майбутньому Костецький, чи зрозуміє він, нарешті, що його мистецтвознавчі "тези", почерпнуті з похапцем прочитаних снобістичних книжок, фальшиві з усіх боків?

Навряд, бо комплекс Нарциса та "рафіноване графоманство" — хвороби дуже вперті. Щоб їх позбутися, треба чесної самокритики, бажання вчитися, щирости з самим собою та з іншими, а головне — великого й доброзичливого інтересу до людей. Літератор чи критик без цих якостей — безплідна смоковниця.

На жаль, розв'язно-еґоцентрична писанина І. Костецького перелічених вище якостей не виявляє...

І це називається „Голос Канади"?

З першого слова, не вагаючись, ставимо під сумнів, що радіопередачі Міжнародньої Служби СіБіСі можуть називатись голосом Канади, служити інтересам її народу. З цим сумнівом ми не крились і в своїх попередніх статтях про СіБіСі. Не криємось і тепер. Та й не тільки ми мали і маємо такий погляд на цю інституцію. Про СіБіСі непохвально говорять і інші.

Ось два приклади. "Такі програми, як "Fighting Words", у яких мова мовиться про такі речі, як проституція, гомосексуалізм..., можуть мати катастрофічний вплив на життя канадської родини і християнських ідеалів". (Член парляменту Генрі Мурфі, ліберал, 12 листопада 1957 р., дебати на сесії канадського парляменту).

"Передачі СіБіСі "незбалянсовані або по суті скеровані на пропаґанду соціялістичних і майже комуністичних ідейок" (Член канадського парляменту о. Е. Дж. Гансел, соціяльно-кредитовець, який промовляв там же і того ж дня). А хто не пам'ятає, як обурювався свого часу член парляменту Амвросій Головач на радіопередачі Міжнародного Відділу СіБіСі про дикі кози, карібу, собачі перегони та інші дурниці, якими як колись, так і тепер ця служба годує слухачів за залізною завісою!

Два перші зі згаданих членів канадського парляменту обурювались на передачі СіБіСі для канадців, а ми ж знаємо, що в Міжнародній Службі стократ гірше стоять справи і в сто разів більше робиться "дурниць": бо передач тієї служби у Канаді не всі слухають, під обстріл не беруть, то керівництво цієї служби сміливіше і зухваліше діє (їх по суті ніхто не контролює і не карає за це).

Не випадково і 8-ий з'їзд СУЖЕРО (Союз Жертв Російсько Комуністичного Режиму) заявив у своїй резолюції: "Наша організація бере на себе обов'язок довести до позитивного завершення розпочаті вже заходи в справі докорінної реорганізації і оздоровлення української секції СіБіСі, через яку повинні говорити ми і вся Канада до українського народу за залізну завісу".

Міжнародній Відділ СіБіСі, де діє 19 секцій, адміністративно підпорядкований системі СіБіСі (вся корпорація), але фінансує цей відділ не СіБіСі, а міністерство закордонних справ Канади. Протягом цього фіскального року це міністерство відпустило на утримання цієї своєї служби понад $ 1.700.000. Однак служба ця вважає себе незалежною від уряду, діє на власну руку в усіх відношеннях, а де хоче, то і всупереч волі уряду.

Не всі секції мають однакову кількість часу на свої передачі. Українська має 45 хвилин щодня, російська — 1 год. 15 хв., чеська 1 год. 15 хв., польська — стільки, як і українська, словацька — 15 хвилин (але тільки п'ять днів на тиждень, а не сім), угорська — так само, як і словацька, має 15 хвилин від понеділка до п'ятниці. Коли розкласти цілий бюджет цієї служби СіБіСі відповідно до часу, що його мають секції, то на українську секцію припадає приблизно $ 100.000. КУК, українські організації можуть легко уявити, що за таку суму можна зробити. А що, крім розчарувань, має український слухач, до якого звідти ніби Канада говорить?

Уже сьомий рік діє українська секція, сьомий рік говорять про зміну годин українських передач, але й досі нічого не змінено. Говорять тоді, коли в Україні люди саме їдуть чи йдуть додому (5.45 — 6.15) або вже сплять (0.15 ночі).

Міжнародній Відділ ділиться на дві групи секцій: одна група — говорить до країн за залізною завісою, а друга — до країн вільного світу. Різниця ж у змісті передач до обох груп країн — дуже мала, останнім часом — те саме говорять до всіх країн.

Головною ціллю секцій, що говорять за залізну завісу, була участь у холодній війні, себто боротись проти комунізму і російського імперіялізму ("найреакційнішого імперіялізму" — за окресленням п. Пірсона). Такі були настанови (чомусь не вимоги!) від міністерства закордонних справ Канади, але не завжди те робилося в СіБіСі. Угорська секція, наприклад, була відкрита якраз у зв'язку з революційними подіями в Угорщині — щоб говорити угорському народові те, що він

хотів почути від вільного світу в його відкритій, збройній боротьбі проти російського червоного імперіялізму. Інакше — тієї секції не було б узагалі. А відкрито цю секцію, як і інші секції, — з волі уряду, який дав додаткові на те асиґнування. Чому в Міжнародньому відділі СіБіСі люблять говорити, що Канада ніколи не хотіла і не хоче боротись із комунізмом, — це відкрите питання.

Дивно, але факт: уряд утримує цю службу, а час поміж секціями розподіляють керівники її (цієї служби), як самі хочуть. Наприклад, угорська секція має п'ять днів на тиждень по 15 хвилин, а чеська — одну год. 15 хвилин усі сім днів на тиждень. У СіБіСі марксисти в великій пошані, а Маркс казав, що чеські політики завжди орієнтуються на реакційну Росію... Чому ж тоді чехам дається така перевага над мадярами?

Щодо кадрів. Відкривши на пораду уряду угорську секцію (тоді, в 1956., це був ліберальний уряд, тому затримки не було...), керівники цієї служби прийняли лише одного чоловіка до праці в цій секції, а помічника йому не давали цілий рік. У словацькій секції була така сама історія. Чому це так?.. Або ще такий факт: російська секція має 1 год. 15 хв. передач, чеська — стільки ж часу, але в російській секції працює три редактори (продюсери), а в чеській сім... І чому взагалі на працю в секціях Міжнародного Відділу СіБіСі беруть тепер тільки некваліфікованих людей, а кваліфікованих відкидають? Польську секцію відкрито в 1952 році. Керівника їй не давали два роки, а потім призначили людину, яка не знала і не знає нічого про Польщу і країни за залізною завісою.

Та найбільшою увагою в цій службі оточена українська секція.

Як справедливо писалося вже неraз, ні одного члена не лишилося в українській секції, який знає Україну, мову й історію її народу, радянську дійсність. І що та секція й кому може сказати? За кого вважають слухачів в Україні, обсадивши секцію такими "кадрами"?

А про зміст передач і їх політичну настанову можуть служити такі факти:

Із великоднього послання українського митрополита Іларіона викинули цензори таке місце (21 квітня 1957 р.):

"Комунізм — жорстокий насильний комунізм появився власне в Росії, бо там два останні віки готувався родючий ґрунт для нього. Починаючи від московського царя Петра І, Віра Христова в Росії не була вільною, — увесь час уряд намагався захопити в свої руки Церкву Христову, переслідував єпископат та духовенство, відбирав від Церкви її віковічні маєтки. Цариця Катерина Друга була для Церкви Божої ще більш жорстокою, як був Петро І... І ось на цьому безбожному ґрунті в Росії так легко защепився і широко розрісся комунізм. Комунізм жорстокий і насильний".

Цензори в Міжнародній Службі СіБіСі, відмахуючись від цікавих знати правду про людей цієї служби, люблять казати: така, мовляв, була воля уряду, міністерства закордонних справ. Але чому, ми питаємо, якраз міністерство закордонних справ нічого проти викинутого цензорами місця не мало? А як нам відомо, текст послання митрополита Іларіона був перекладений англійською мовою повністю і без ніяких пропусків пересланий до міністерства закордонних справ. Скорочений був тільки запис на плівці, з якої те послання передано (з пропуском згаданого місця) в Україну.

Таких фактів можна навести багато. Ми віримо, що їх незабаром познаходять і без нас. Це з успіхом зможе зробити спеціяльна комісія, якій доручать розслідувати працю Міжнародного Відділу СіБіСі. Такого розслідування вже домагаються давно. Навіть у тижневому додатку до щоденника "Ґлоб енд Мейл" (Торонто) у числі від 29 листопада 1958 р. вміщено статтю М. Ван Стіна (Markus Van Steen: CBC International - It's Canadian's Voice), у якій автор змушений домагатись, щоб Міжнародню Службу СіБіСі обстежила нарешті Королівська Комісія.

Щодо цієї статті. Вона дуже цікава, бо в ній у певній мірі виявляються політичні настанови деяких канадських кіл. Характерно, що вона появилась у поважному консервативному часописі (консервати ж тепер при владі в Канаді), який у певній мірі формує політику уряду.

Нема сумніву, що стаття написана, якщо не на прохання, то у всякому разі з відома п. Делафілда (директор Міжнародньої Служби СіБіСі), бо в ній подано ряд фактів і фот, які без відома п. Делафілда не були б подані. У цій статті повторюється те, що ми вже не раз чули від п. Делафілда і також не раз читали в монтреальських часописах. Наприклад, автор статті запевняє, що говорити через Голос Канади щось проти комунізму — значить наганяти скуку на радянських слухачів, це зайва витрата часу і т. д. А тому, щоб розвеселити радянських слухачів, так званий "ньюзрум" Міжнародньої Служби тільки те й робить, що цитує Хрущова та інших радянських вельмож. А для переміни "страви" інколи (напр., 2 січня ц. р.) так звана "українська секція" цілих 20 хвилин передавала в Україну "звуки і рухи" МекЛарона... "Страшно цікаво" було українцям слухати це!

Та й що передаватимуть в Україну інше, як із т. зв. "української секції" постарались позбутись кваліфікованих коментаторів із радянської тематики? Що не можуть інакше писати люди, що уяви не мають про радянську дійсність? Цю закарлючку також, ми гадаємо, розгадає майбутня комісія.

Пан Делафілд твердить, що він замовляє статті таким авторитетним коментаторам, як Вудсайд, МекҐічі та Барквей. По одній статті на рік? А щодо п. Вудсайда, то в українській секції про нього ніколи не було чути. Мабуть, якраз тому, що він міг би щось цікаве сказати слухачам в Україні. А що зробив п. Делафілд із кількома українськими авторами? — замовив статті, пообіцяв заплатити гонорар, використав статті — і не заплатив проф. Ю. Шереховi та іншим. І цікаво: скільки сам п. Делафілд або його заступники написали коментарів за багато років служби в цій інституції?

Пан Делафілд подбав, щоб разом із статтею Ван Стіна була фотографія з працівників якраз данської секції. Цікаво знати, відколи вони в цій секції працюють і де поділися з тієї секції їх попередники? А нам відомо: п. Делафілд вигнав усіх до одного членів тієї секції в 1954 році (незабаром після відходу кваліфікованого і солідного директора цієї служби пана Жана Дезі). За що? За те, що вони посміли висловити свою принципову незгоду з п. Делафілдом, який накидав їм керівника з-зовні: Поля Маллеса, колишнього австрійського марксиста жидівського походження.

Нарешті трапилась нагода кинути камінцем у цій статті і на нинішнього міністра праці п. М. Стара (українця), якого дехто віддавна не долюблює. У статті сказано, що інавґураційну промову на відкритті укра-

інської секції в 1952 р. мав п. Стар. Знайшовся навіть текст короткого слова п. Стара, хоч відвідувачам СіБіСі завжди говорять, що більше року архівів служба не тримає. Ми були на відкритті секції і добре пам'ятаємо: інавґураційну промову до слухачів в Україні мав тодішній міністер закордонних справ п. Лестер Пірсон, після п. Пірсона говорив п. Іван Дікур (член парламенту, ліберал), а в кінці — дуже коротеньке слово сказав п. Стар, який за кілька тижнів перед тим уперше був обраний на доповняльних виборах членом парламенту (консерват.). Хтось може зажадати від п. Делафілда всіх тих промов і порівняти, чи справді п. Стар був такий страшний пропаґатор "українського сепаратизму", як думає п. Делафілд, а п. Пірсон і п. Дікур були цілком травоядні.

Пан Ван Стін у тій же статті навів такі слова Делафілда: "Українська секція кілька років використовувала канадські коротнохвилеві радіопередачі як голос **у к р а ї н с ь к о г о   с е п а р а т и з м у**". (Підкр. наше — Ф. Ф.) Отже використовувала — а тепер уже не використовує, бо, — як сказано далі в цій же статті, — "цей войовничий підхід і підтримка українського націоналізму розходиться з політикою Канади. Тому, щоб запобігти лихові, призначили керівником секції не українця К. Чіпмана". Ну, що ж? Тепер навіть і сталінський гімн співати можна б: "Союз нерушимий республік свободних навєкі сплатіла Вєлікая Русь..." Та й чому ж би ні, як так званий "Нейшенел Сервіс" СіБіСі на все горло виспівував (в одній з листопадових передач) "Широка страна моя родная...", від якої болить живіт уже не тільки в українців, а навіть і в росіян. Байдуже, що ця пісня вже десятиліттями цілими у всьому культурному світі стала символом сталінського цинізму і викликає справжню гістерику у кожної підрадянської людини.

Узагалі стаття Ван Стіна - Делафілда в "Ґлоб Маґазін" — це по суті чергова відповідь на ту критику, що не припиняється віддавна в українській та іншій пресі Канади. Не випадкове й те, що відповідають на критику в торонтонському часописі: це ж тут найбільше було критичних виступів на діяльність Міжнародньої Служби СіБіСі — в журналах "Нові Дні", "Молода Україна", в газетах "Вільне Слово", "Гомін України", "Батьківщина", на з'їзді СУЖЕРО (11 — 12 жовтня 1958) і т. д. Цікаво також, що якраз у консервативному органі панове Ван Стін з Делафілдом воліли свою відповідь умістити.

Невже це має означати, що нинішній консервативний уряд Канади на чолі з Високодостойним Джаном Діфенбейкером повернув свої оглоблі на 180 ступнів і має підтримувати своїми радієвими передачами єдність і неподільність СРСР, цієї найдосконалішої тюрми націй і одиниць, цього, говорячи словами лідера лібералів, лавреата Нобелівської нагороди Леслі Пірсона, "найреакційнішого імперіялізму"?.. Бо як же можна знищити цю потворну тюрму народів, якщо "український сепаратизм" вважається найбільшим пороком?

Ніде правди діти: українці Канади майже стовідсотково підтримували консерватів у виборах. Зокрема їх активно підтримував наш журнал, себто його читачі. Ми ж бо добре пам'ятали, що говорив колишній лідер консерватів п. Джордж Дрю і що обіцяв сучасний лідер консерватів п. Дж. Діфенбейкер... Ні, якщо зовнішня політика уряду, яка конкретно виявляється у радіопередачах в Україну, буде скерована на збереження єдности СРСР, то ми з певністю можемо запевнити, що українці Канади одностайно (за винятком комуністів!) скажуть — Ні, ні, ні!

А так неприязно, майже зневажливо, ставитись до міністра М. Стара, як до нього поставились у цій статті, — також нічим не виправдане.

При цій нагоді ми мимоволі пригадали трохи давнішу прецікаву пригоду — пригоду, яка також була наслідком критики тієї служби СіБіСі, яку очолює п. Делафілд. А саме про те, як під час виборчої кампанії в 1957-му році (це сталося 3-го червня того року) "зненацька" приїхали з американського (!) міста Бафало післанці від посадника того міста п. Панькова і привезли... хвалебного листа ("адрес") і золотий ключ від міста Бафало директорові Міжнародньої Служби СіБіСі п. Делафілдові! В "адресі" висловлено захоплення і подяку за таку сильну, наполегливу і глибоку антикомуністичну пропаґанду, що її веде українська секція, за такий добрий український зміст багатьох статтей і вістей, які так дуже імпонують українцям-слухачам у Бафало, названо передачі цієї секції СіБіСі — "найкращими у світі". На базі цього "адреса" була того ж дня скомпонована довга вістка для "Кенедієн Пресс" (пресове аґентство), а вже як депешу "Кенедієн Пресс" розіслано до всієї канадської преси та до всіх канадських радіостанцій. У пресі ця вістка і коментарі (в тон вістки) друкувалися 3, 4 і 5-го червня 1957 р., а сітка СіБіСі та приватні радіостанції передавали цю вістку також кілька разів. Українська секція СіБіСі цю вістку трубила в Україну аж три дні підряд!

У **л і б е р а л ь н і й** газеті "Монтреал Стар" за 5 червня 1957 р. була ціла редакційна стаття (хтось же її організував!) з цього приводу, там писалося: "Панові Делафілду і його штабові, міністерству закордонних справ, яке керує Міжнароднім Відділом СіБіСі, — наше сердечне поздоровлення". Це було за п'ять днів до дня виборів (голосування)... Ні в "адресі", ні в вістці "КП", ні в коментарях на неї та редакційних статтях — НАЙМЕНШОЇ НОТКИ ПРОТИ "УКРАЇНСЬКОГО СЕПАРАТИЗМУ" НЕ БУЛО. Навпаки, український зміст (хоч його вже тоді й не було в передачах секції...) і антикомуністичну пропаґанду підносилось як незвичайні чесноти і заслугу. Невже ліберальний уряд, на користь якого хтось тоді діяв (перед днем виборів) був так захоплений "українським сепаратизмом" і антикомуністичною пропаґандою "українських сепаратистів" — включно з М. Старом? Хто може розібратись у цьому, який уряд і як ставився й ставиться до "українського сепаратизму" і комуністів? Із статті Ван Стіна - Делафілда виходить, що нібито наш уряд до "українського сепаратизму" ставиться неґативно, а до комунізму позитивно.

У теперішній відповіді пп. Ван Стіна - Делафілда сказано, що українська секція була трибуною згаданого "сепаратизму" доти, поки п. Делафілд не призначив керівником її п. Карролля Чіпмана. Довідка: ще до тієї події (лист і золотий ключ з Бафало) Чіпман уже сидів у секції...

В українській пресі була серйозна і вичерплива відповідь на "адрес" і золотий ключ. Так, "Український Голос" у **р е д а к ц і й н і й** статті "Чия це махінація"? (за 19 червня 1957 р.) писав: "Цікаво, хто підставляє ногу, щоб не прийшло оздоровлення стану в українській секції СіБіСі? Чиї це махінації? Може пп. Чопик і Низовий (післанці від Бафало з "адресом" і золотим ключем) впали жертвою інтриґ якоїсь протиукраїнської

гри?" В такому самому дусі відповіли "Канадійський Фармер", "Український Прометей" (Детройт, США), "Українські Вісті" (Новий Ульм, Німеччина) та інші часописи, які до кінця з'ясували ту "чиюсь махінацію".

"Український Голос" не безпідставно назвав ту чиюсь затію — махінацією. Питання: Як можна назвати виступ проти нас у "Ґлоб Маґазін" — статтю Ван Стіна? Чому ж тепер відкидається і засуджується те, що виставлялось недавно, як чесноти (під час комедії з золотим ключем)?

А що історія з "адресом-золотим ключем" була махінацією, то це підтвердилось і тим фактом, що п. Паньків на спеціяльного листа КУК-у в тій справі і досі не відповів. А як було в пресі вияснено, ні п. Паньків, ні його післанці ніколи передач української секції не слухали, мови української добре не розуміють, у Бафало їм ніхто про ті передачі навіть не казав ніколи...

Хтось запитає, навіщо комусь потрібні були хвалебні "адреси"? Довідка: кілька місяців підряд багато писалося перед тим про беззмістовність і низьку якість передач української секції, яка нічого не говорить цікавого для українського слухача і проти комунізму також не виступає. У травні того ж року (1957) під час виборчої кампанії президія КУК мала спеціяльну зустріч з тодішнім міністром закорд. справ п. Пірсоном, який погодився з думкою КУК і всієї української преси: українську секцію СіБіСі треба оздоровити і зміст передач поліпшити... Крім того, КУК був за те, щоб українець очолив секцію, а комусь треба було довести (махінацією!), що Чіпман добре керує секцією, дає українські патріотичні передачі, воює проти комунізму...

А представники КУК, відвідуючи українську секцію СіБіСі чують кожного разу — не тільки від пп. Делафілда і Чіпмана, що тепер українська секція працює спокійно, її передачі змістовні, кращі, кваліфіковані. Навіть показують тексти деяких передач (з рук не випускаючи), що сказано в День Петлюри, на свято 22-го січня, хоч до КУК і не посилають уже ч о м у с ь копій тих текстів. Цікаво, чи в міністерстві закордонних справ є копії й тих текстів?.. Одне слово, тепер такі добрі передачі, що "У параски синяя запаска" та геніяльний спів Елвіса Преслі можуть гриміти щодня...

Дехто в СіБіСі (Міжнародній Відділ) ще й дивується: чому це українці втратили до них довір'я? Може комусь і трудно відгадати, не знаючи бодай щойно згаданих фактів, а також не знаючи того, що п. Делафілд і його штаб говорили і обіцяли діячам КУК (пп. А. Яремович, В. Коссар, А. Гукало, пані М. Дима, пані Д. Янда, панна Фіґоль), о. прот. В. Слюзарові, членам парляменту І. Дікурові, Ф. Заплітному, сенаторові Валу, а ще не знаючи того, що п. Делафілд і його штаб писали до КУК, а що в той самий час робили. Якщо зникло в українців довір'я до того хваленного штабу, то тільки тому, що там хтось не живе у згоді з правдою і морочить нас махінаціями. А чим ми заслужили, щоб той хтось отак нас трактував?

А що ж на це все панове "націоналісти", що причаїлись в українській секції Міжнародньої Служби СіБіСі? А крім п. К. Чіпмана, там працюють самі "патентовані націоналісти". Принаймні, вони самі себе так перед нами виставляють... Що, "співіснуєте" собі благополучно? А де ж наш "бойовий" тижневик "Гомін України"? Чому він не поставить питання руба, хочби перед своїми, які працюють у тій секції?

Окреме питання до п. Л. Гусина, який недавно попав теж у секцію, як єдиний "східняк": Що, пане Левку, добра державна посада з гарною платнею дорожча бодай від наміру допомогти батькові-матері визволитись з московсько-більшовицької неволі? Забули, як Ви в 1933 році "відгодовувались" сталінським салом — лободою та щирицею? Подайте Вашу адресу — СУЖЕРО готове Вам подарувати "Білу книгу про чорні діла Кремля", щоб Ви собі пригадали, що бути сепаратистом для кожного українця, — де б він не був: у Канаді, в Росії, в Китаї чи в Україні, — було, є й буде найбільшою почестю. А якщо працювати в установі, у якій український сепаратизм вважається безчестям, то справді краще вернутись до Торонта і знову розвозити молоко з молочарні "Роджерс Дейри". Тоді бодай можна буде своєму братові у вічі глянути...

А вороги українського сепаратизму з СіБіСі і "Ґлоб енд Мейл" повинні врешті зрозуміти, що українцям просто неможливо забути своїх батьків, матерів та сестер і братів. Мусять знати й те, що поки українські сепаратисти не переможуть, то ніхто ніде, а в першу чергу в Канаді, жодної гарантії на волю і життя мати не зможе. Свобода справді — річ неподільна.

Ф. ФЕДОРЕНКО

ГРИГОРІЙ СКОВОРОДА

Створити кіноповість про славнозвісного українського вченого, філософа і гуманіста Григорія Сковороду було давньою мрією кінорежисера і скульптора Івана Петровича Кавалерідзе. Митець у своїй творчості не раз звертався до образу Сковороди. Ще в 1922 році за проєктом І. Кавалерідзе був споруджений пам'ятник Григорію Сковороді на його батьківщині — в м. Лохвиці Полтавської области.

Нещодавно на Київській кіностудії імені О. П. Довженка закінчено роботу над художнім кінофільмом "Григорій Сковорода", який поставив І. Кавалерідзе за власним сценарієм, написаним у співавторстві з Н. Петренком.

Багато труднощів зустріли митці в процесі знімок. Особливо складно було знайти виконавця на роль головного героя фільму. Вибір упав на актора Львівського українського драматичного театру імені М. Заньковецької народного артиста УРСР О. Гая. Тепер, коли картина вже готова, усі переконалися, що вибір був зроблений вдало. Вірний син українського народу, рішучий і непримиренний у боротьбі з недругами, талановитий педагог і письменник, якому близькі інтереси трудящих мас, — такий Григорій Сковорода у виконанні О. Гая. У фільмі майстерно відображена епоха часів Сковороди, яскраво показаний дух народу, що відстоював свою національну незалежність і соціяльну свободу.

У картині знімались також актори Т. Литвиненко, М. Пішванов, В. Биковець, Ю. Саричев та інші. Знімав кінофільм оператор В. Войтенко.

Новий кінотвір, випущений Київською студією, переглянули представники письменницької та наукової громадськості міста. На кіностудію завітали П. Тичина, Л. Новиченко, Оксана Іваненко, О. Полторацький. Усі вони дали фільму "Григорій Сковорода" високу оцінку.

("Літ. Газета", Київ, 26. 12. 1958).

Микола ХИМИЧ

Автомобільний транспорт в Україні

Шляхи сполучення це не тільки економічний чинник. Вони у всіх ділянках людської діяльности (культурних зв'язках, політичних взаємовідносинах, військових справах і т. д.) відіграють першорядну ролю.

Тепер у цивілізованих країнах розвинуті чотири види механізованого транспорту: залізничний, водний (морський і на річках), автомобільний та повітряний. Транспорт здійснюваний тваринами помітної ролі в цих країнах не відіграє, він поволі відходить. Тримається цей вид транспорту тільки в країнах відсталих.

Автотранспорт має ряд особливостей, які корисно відрізняють його від інших засобів сполучення. А саме:

1. Він не зв'язаний із спеціяльними транспортовими трасами, як усі останні, а будова автошляхів коштує значно дешевше ніж, наприклад, залізниць. Автомобілі можуть користуватися любими шляхами, а то й повним бездоріжжям.

2. Він не потребує будови коштовних станцій із спеціяльним обладнанням, яким є залізничні станції, порти, пристані.

3. В автотранспорті також не потрібно коштовних перевантажувань товарів, він доставляє вантажі безпосередньо від процудента до споживача. Практично авта доставляють вантажі й пасажирів у любий пункт.

4. Авта прості в їх обслуговуванні: у керуванні ними, догляді, ремонті.

5. Характерна ознака автотранспорту — універсальність: доскональна маневровість, значна скорість, дешевизна, можливість виконувати перевозки на короткі віддалі.

Тому автотранспорт вплинув на уклад людського життя, як ніяка інша ділянка цивілізації. Він зробив у побуті цілу революцію, що особливо видно у США. Високий життєвий стандарт найбільше обумовлює автомобіль, будь то вантажна машина, автобус чи особове авто.

В Україні автотранспорт тепер не розвинутий в належній мірі. Особових же авт практично зовсім немає.

Головна причина такого стану, це спеціяльна політика уряду, яка зводиться до того, щоб тримати населення в постійних злиднях, бо в такому стані людина найлегше надається до послуху, чого й треба владі.

Інші причини такої відсталости автогосподарства такі:

1. Автопромисловість в СРСР ще не розвинута. Продукція авт така: в тис. штук:

	1940	1955	1956
всього авт	145,4	445,3	465,0
в т. ч. вантажних	136,0	329,0	329,0
особових	5,5	107,8	136,0

(Нар. Хоз. СССР, ст. 57 та Стр. соц. и кап. ст. 67)

У 1956 р. вироблено авт у:

США	6.906.000
Зах. Німеччина	1.073.000
Англія	1.004.000
Франція	828.000
Канада	475.000
Італія	316.000

(Стр. соц. и кап., ст. 67).

Характерно, що всі автозаводи в СРСР розміщені у властивій Росії. Найбільш індустріяльно розвинута республіка — Україна — їх зовсім не має. Т. зв. автоскладальний завод вантажних авт у Дніпропетровському є тільки автоскладальні майстерні. Теж саме стосується й до Львівського автобусного заводу.

Виробництво вантажних авт по т. зв. союзних ре спубліках в штуках:

(Нар. госп УРСР, ст. 48, Нар, хоз. СССР, ст. 77)

	1940	1950	1951	1952	1953	1954	1955
в СРСР	136.000	294.400		—	—	300.900	329.000
в т. ч.							
Україна	не було	18.270	17.717	17.245	19.584	17.377	19.139
% %		6,2				5,8	5,8
Білорусія	не було	2.400	—	—	—	10.800	12.900
% %		0,8				3,6	3,9
Грузія	не було					4,500	4.600
% %						1,3	1,4
Росія	136.000	273.700				268.200	292.300
% %		93,0				98,8	88,9

Зазначаю ще раз, що це тільки складання автомобілів з присланих з Росії частин. Особових авт у цих республіках не складають.

2. Каучукова промисловість теж не розвинута. Виробництво запасних частин для авт завжди було недостатнє. Це, між іншими, є невирішимою проблемою і характерним явищем для всього народнього господарства СРСР — запасних частин ніколи і ніде не вистачає.

3. Хоч по видобутку нафти СРСР у 1955 р. стояв на третьому місці після США та Венесуелі, коли було видобуто 70,8 млн. тон, що давало на душу населення 358 кг. (у США — 2.032 кг.), одначе, паливо ніколи не відпускалось на вільний ринок. Як видно з газет, тепер справа стоїть не краще.

4. Обслуговування вже діючого автопарку не налагоджено. Не розбудована мережа бензинових станцій, не достатньо ремонтних майстерень. Відомо, що на всіх автошляхах України тепер побудовано лише десять бензинових станцій загального вжитку та п'ять майстерень для біжучого обслуговування. (Укр. будує, ст. 158).

5. Є ще одна цікава і характерна деталь, яка характеризує політику влади щодо розвитку автомобільної справи. Спеціяльність шофера до війни (очевидно й тепер) вважалась військовим фахом. В автошколу можна було вступити тільки за спеціяльним відрядженням.

6. Крім усього сказаного відомо, що з розвитком автотранспорту безпосередньо зв'язаний розвиток шляхобудівництва. Ці обидві галузі господарства себе взаємно

обумовлюють. Шляхобудівництво і в Рос. Імперії, і в СРСР є найвідсталішою ділянкою, що обумовлене такими причинами:

1. Слабкі економічні зв'язки між окремими районами держави не потребували добре розбудованої мережі шляхів.

2. Природні умови давали можливість задовольнятись ґрунтовими дорогами і тільки зрідка на невеликих ділянках прокладали примітивне брукoване шосе. Рівнинний характер поверхні не потребував якогось спеціяльного шляхобудівництва, що конечне в країнах гористих. Кліматичні умови України теж давали змогу обходитись примітивними природними шляхами. На протязі чотирьох зимових місяців земля мерзла, а на протязі чотирьох літніх — земля була суха, бо дощів випадало мало, особливо у степовій частині України та на Лівобережжі. Тільки в 2 осінні та 2 весняні місяці ґрунтові дороги не придатні до вжитку.

3. Але найголовніша причина чому в Росії-СРСР не будують добрих шляхів — це оборонні міркування. Не дивлячись на всю удавану могутність, і Росія і СРСР завжди були і є дуже слабі у воєнному відношенні. Відомо, що за останні 100 років вони не виграли ні одної війни, навпаки у всіх війнах були биті. Ось історичні факти: Кримська війна 1854—55 рр. закінчилась цілковитим розгромом, шоста російсько-турецька війна 1877—78 рр. закінчилась без ніяких вигод для Росії, російсько-японська війна 1904 — 05 рр. — повна катастрофа не тільки воєнної машини, а й чуть не самої держави, I та II світові війни відомо всім як проходили. Навіть війна з Фінляндією 1939—40 рр. була суцільною ганьбою для такого велетня, як СРСР. Якби не т. зв. рівновага сил у Европі, Росію давним-давно розгромили б.

Знаючи свій справжній стан, російська адміністрація, що цілком природно, мусить якось дбати про свій захист. Одним з міроприємств такого захисту — бездоріжжя.

Тепер, коли й радянська армія стає механізованою та й засоби війни радикально змінились, в СРСР розпочалося шляхове будівництво у різних його виглядах у т. ч. й автострад німецького типу. Є дані, хоч точно їх не можна перевірити, що немов би через усю Україну із заходу на схід проходить супермодерна автострада.

Будуються й шляхи господарського значення.

Усі шляхи на Україні діляться на 4 кляси.

Перша кляса — шляхи з твердим покриттям. Сюди відносяться й старі шосейні дороги, покриті бруком, і нові автостради, покриті асфальтом чи бетоном.

Друга кляса — ґрунтові шляхи поліпшеного типу, тобто: мають профільований напрямок, полотно його має вигнуту поверхню, по боках вириті рівчаки для збігання води, в окремих місцях (низинах, при під'їздах до міст тощо) мають тверде покриття з місцевих матеріялів (камінь, щебень, жужіль).

Третя кляса — ґрунтові профільовані шляхи, але без твердого покриття.

Шляхи другої і третьої кляси часто називаються грейдерами.

У місцях інтенсивного руху, часто рівнобіжно грейдерові проложено звичайну ґрунтову дорогу для такої мети: по грейдерові відбувається рух тільки тоді, коли сухо або земля мерзла; якщо випадають дощі, то тоді її для руху відкривають і авта користуються ґрунтовою дорогою. Як земля на грейдерові висохне, його відкривають для руху. При такому способі експлуатації профільованого шляху поверхня його так утрамбовується та вигладжується автами, що особливої різниці між нею і асфальтом не відчувається. Такі шляхи при тамтешній інтенсивности руху та за тих кліматичних умов (8 місяців на рік земля суха або мерзла) цілком задовольняють потреби.

Грейдери перебувають під постійним доглядом.

Четверта кляса — звичайні ґрунтові дороги сільського типу.

Кілометраж шляхів України тепер такий:

	на 1. 1. 1941.		на 1. 1. 1957.	
	кіломет.	%%	кіломет.	%%
Усього шляхів союзного, республіканського та місцевого значення	263.000	100	272.000	100
З них:				
з твердим покриттям	29.100	11.0	39.600	14.6
ґрунтові поліпшені	10.400	4.0	11.000	4.0
ґрунтові профільовані	80.000	30.4	91.000	33.4
ґрунтові природні	143.500	54.6	130.400	48.0
Всього мостів	442	—	420	—
Всього труб	——	—	43.200	штук

(Україна будує, ст. 164).

Зменшення кілометражу мостів пояснюється тим, що на автострадах у низьких місцях мостів не будують, а прокладають бетонові чи залізні труби, яких перед війною не було. До 1917 р. Україна зовсім не мала шляхів з твердим покриттям господарського значення. Та рідка мережа шосе була побудована за стратегічними міркуваннями і розміщена вона була в прикордонних районах з Австро-Угорщиною. Лівобережжя та степова частина зовсім не мали таких шляхів, хіба тільки що невеличкі клаптики під'їздних доріг до міст та зал. станцій. Усього мощених шляхів було 3.700 км. (Нар. госп. Укр., ст. 380). Хоч за "Очерками..." виходить, що до 1917 р. було 5.900 км. На ст. 355 зазначено, що у 1928 р. протяжність шосе становила 3.800 км., але треба мати на увазі, що у 1920 р. до Польщі відійшло 2.100 км. (Кубійович, ст. 486).

Галичина і Закарпаття були краще забезпечені добрими шляхами, бо мали відповідно 10.100 км. і 2.400 км. (за Кубійовичем, ст. 486).

Громадянська війна зробила значну шкоду шляховому господарству.

У періоді до 1929 р. проходила, головно, відбудова шляхів і невеликі дільниці нового будівництва, наприклад, Старобільське — Сватове. Всього тоді побудовано 200 км.

У періоді 1929 — 32 рр. (І-ша п'ятирічка) розпочалося ширше шляхобудівництво, але переважно в промислових районах: Донбас, Подніпров'я, навколо Харкова, біля цукроварень. Тоді вперше проклали асфальтове шосе в Донбасі по лінії: Сталіно — Горлівка — Артемівське — Слов'янське з відхиленням на Констянтинівку, Сталіне — Макіївка — Харцизьке, Луганське — Кадіївка — Першомайське. Всього побудовано 3.600 км.

У періоді 1938 — 37 рр. (ІІ-га п'ятирічка) прокладались головно стратегічні шляхи в прикордонних районах з Польщею та Румунією. Всього прокладено 3.900 км.

У рр. 1938 — 41 продовжувалось будівництво страте-

гічних шляхів, як також і господарського значення. Частково відомо де саме будувались нові шляхи, а саме: Дніпропетровське — Нікопіль — Запоріжжя, Одеса — Миколаїв — Херсон, Мелітопіль — Васильківка, Кіровоград — Бобринець, Чернігів — Ніжен — Прилуки, Чернігів — Новгород-Сіверський.

За роками будівництво проходило так: 1938 — 39 — 3.700 км. 1940 — 1.000 км. 1941 — 1610 км., разом — 6.310 км. У ці роки довжина шляхів України з твердим покриттям збільшилась на 13.200 км. за рахунок приєднання Західніх Земель.

Крім шляхів з твердим покриттям до війни було побудовано 10.400 км. шляхів профільованих, покращених шляхів та 80.000 км. ґрунтових доріг. (Укр. будує, ст. 156). Від 1932 р. будівництво шляхів провадилось не тільки за рахунок дарової праці селян, у силу закону про шляхову повинність, а і спеціяльно створеними для того шляхо-будівельними організаціями, які мали найнеобхідніші механізми, як: трактори, каменодробилки, котки, скрепери, автогудронізатори та інше. На початок війни усіх механізмів на Україні було 2.100.

В останні роки перед війною багато уваги звернуто на озеленення шляхів. 153.000 км. шляхів обсаджено деревами, як також створено придорожні розсадники загальною площею 1.700 га, у яких вирощувалось понад 130 мільйонів саженців.

У ІІ-гій світовій війні шляхове господарство, особливо мости, зазнало великої руїни.

Після війни в роки 1945 — 50 провадилась тільки відбудова зруйнованого, а потім розпочалося будівництво нових шляхів.

Сучасне шляхобудівництво має дві відміни від передвоєнного: перша: головні роботи по будові виконують уже не колгоспники, як то було раніше, а спеціяльно створені для того 24 машино-шляхових станції, з повним комплектом механічного устаткування для механізації шляхо-будівельної справи. У 1956 році таких машин було 2.663.

Друга особливість полягає в тому, що тепер будують магістральні шляхи, тобто на велику віддаль.

За роки 1946 — 55 (IV-та та V-та п'ятирічки) побудовано 8.690 км. автошляхів (автострад). Зокрема ворті уваги магістралі Харків — Симферопіль, довжиною 780 км., та Київ — Харків — Ростов, довжиною 935 км. Побудовано автостраду Херсон — Каховка (60 км.). У цей період реконструйовано дільниці: Київ — Чернігів, Київ — Львів, Львів — Мукачеве, Львів — Самбір, Дрогобич — Станіславів — Чернівці, Луцьк — Тернопіль — Чернівці, Вінниця — Тернопіль — Львів, а також систему шляхів у Донбасі, Подніпров'ї, Криму.

Усі новозбудовані шляхи покриті бетоном або асфальтом і забезпечені мінімумом конечних удосконалень для загального користування. Тепер на автошляхах України є: 10 бензинових станцій (помилки немає, їй-бо так і написано: десять!), 5 станцій технічного обслуговування (дрібний ремонт), 97 автобусних станцій і навіть 2 добре обладнаних готелі: у Симферополі та в Зеленім Гаю. (Укр. будує, ст. 158).

Дальше приділяється багато уваги деревонасадженню, Весною 1958 р. посаджено понад 50 мільйонів дерев та кущів ("Україна", ч. 18, 1958). Усі дороги мають спеціяльну службу для постійного догляду за ними.

За плянами на 1956 — 60 рр. мають побудувати 5.000 км. в т. ч. Київ — Москва, Київ — Одеса, Київ — Дніпропетровське, Сталіно — Маріюпіль. Деякі з цих новобудов уже експлуатуються. У 1960 р. Україна матиме 45.000 км. шляхів з твердим покриттям, що становитиме 16,5% від усієї мережі шляхів.

Щоб забезпечити виконання цієї програми потрібно збільшити машинове обладнання МШС і тим забезпечити механізацію усіх трудомістких робіт, а саме: земляні роботи, роздріблення щебня, змішування та розлив асфальту чи бетону та інше. Для забезпечення шляхобудівництва асфальтом будують у Кременчузі та Кам'янець-Подільському асфальтові заводи з виробничою спроможністю по 200.000 тонн асфальту в рік.

Протяжність шляхів з твердим покриттям в Україні (за роками в тис. км.) така:

1913 — 3,7	1940 — 29,3	1952 — 35,6
1928 — 3,9	1945 — 32,1	1953 — 36,2
1932 — 7,5	1950 — 33,5	1954 — 36,8
1937 — 11,4	1951 — 34,1	1955 — 37,6

(Нар. госп. УРСР, ст. 380).

На 1. 1. 1956 шляхів було 38.585 км.

На 1.000 кв. км. території України припадало шляхів у км.

у 1913 р.	7,0
на 1. 1. 1941	48,4
на 1. 1. 1956	64,2
у 1960	75,0

Між іншим, у Галичині ще до 1917 р. на 1.000 кв. км. припадало 187 км.

Зріст автошляхів за останні 40 років проходив значно скоріше, ніж інших.

	автошляхи		залізниці		річкові шляхи		авіолінії
роки	тис. км.	%% зросту	тис. км.	%% зросту	тис. км.	%% зросту	тис. км.
1913	3,7	100	11,7	100	1,4	100	—
1932	7,5	203	14,0	120	2,7	193	—
1937	11,4	308	14,4	123	3,1	222	—
1940	29,3	792	19,7	166	3,2	229	—
1950	33.5	905	20,2	173	4,7	336	—
1955	37,6	1016	20,4	174	5,2	371	30,0

(Нар. госп. УРСР, ст. 375 — 380 та Укр. будує, ст.148).

Автошляхи зросли в 10 разів, залізниці тільки на 0.75, річкові біля 4-ох разів.

Скільки тепер в Україні є авт — невідомо. Ніде не подається про це фактичний матеріял. Відомо тільки, що на 1. 10. 1925 р. було 651 вантажне авто та 835 особових разом 1.486. У дії було тільки 60-70 %%. У 1932 р. авт було — 11.400, а в 1937 — 84.300. У 1940 р. тільки в с.-г. працювало 50.000 авт. (Очерки..., ст. 241 та 402).

Автоперевозки здійснюються двома, сказати б, відомствами. Перевозками загального значення займається автотранспорт міністерства автотранспорту і шосейних шляхів. Він діє по всій території України, але найінтенсивніший рух відбувається у містах і навколо них. Крім автотранспорту автошляхового міністерства, кожне підприємство має свої авта, які обслуговують тільки свої власні потреби.

Робота автотранспорту України характеризується такими даними:

Перевезено вантажів в тонах

роки	автами всіх міністегств та відомств	автами тільки міністерства автошляхів
1940	187.200.000	1.855.900
1945	48.200.000	890.000
1950	365.900.000	6.632.100
1953	549.300.000	20.418.300
1955	687.400.000	99.558.000

(Нар. госп. УРСР,ст.380).

З таблиці видно, що перевозки автопарком різних відомств набагато перевищують перевозки автами автоміністерства. Це говорить про те, що масовим перевозкам, тобто тим, що обслуговують конечні потреби населення приділяється мало уваги; увага звернута на перевозки для потреб промисловости.

Круте збільшення перевозок автоміністерством у 1955 році пояснюється тим, що йому передані функції по перевозкам зліквідованого Союззаготтрансу.

Пасажирів перевозять тільки автобуси та таксі автоміністерства.

Перевезено пасажирів автобусами:

1940 р.	29.424.000	осіб
1945	332.000	''
1950	59.389.000	''
1953	198.186.000	''
1955	494.588.000	''

(Нар. госп. УРСР, ст. 380).

Платний пробіг таксі в км.

	вантажних	особових
1940	1.640.000	4.190.000
1945	—	—
1950	6.274.000	19.888.000
1953	6.295.000	53.900.000
1955	44.756.000	104.903.000

(там же, ст. 381).

Для порівняння наводимо дані перевозок іншими видами транспорту.

	перевезено в 1955	
	вантажів в тн.	пасажирів
залізницями	347.500.000	262.000.000
річками	9.840.000	11.861 000
автотранспортом	687.400.000	494.580.000

(там же, ст. 375 — 381).

Хоч автотранспортом перевезено вдвічі більше вантажів, ніж залізницями, але такий стан пояснюється тим, що перевозки автами відбуваються на короткі віддалі. В середньому та віддаль у 1955 р. була всього близько 11 км., тоді як пробіг вантажів залізницею рівнявся сотням кілометрів

Тепер в Україні існує 600 пасажирських ліній з регулярним автобусним сполученням. Усі районові центри зв'язані між собою автосполученням. Столиця сполучена автобусовим рухом з усіма 26-ма обласними містами.

Поряд із зростом автотранспорту виникає потреба в розбудові різних допоміжних підприємств. Тепер у системі міністерства автотранспорту України працює 10 авторемонтних заводів: два в Києві і по одному в Харкові, Дніпропетровському, Симферополі, Одесі, Сталіному та інших містах. У процесі будови перебувають: Київський, Одеський, Симферопольський та Олександрівський заводи. У системі автоміністерства перебувають заводи по ремонту шин, акумуляторів.

Господарства, які мають свій власний автопарк, обслуговуються своїми майстернями. Автошляхове господарство, як і кожна інша галузь господарства, підлягає науковому вивченню. У 1926 р. у Харкові створено науково-дослідну станцію шляхової справи. яка у 1929 перетворена в науково-дослідне бюро, а останнє в 1930 р. реорганізовано в науково-дослідний інститут автодорожного транспорту. У тому ж році у Києві, Одесі, Дніпропетровському, Вінниці та Артемівському організовано станції цього інституту. Усі ці інституції займаються вивченням шляхово-будівельної справи, експлуатації шляхів та інших техніко-економічних проблем.

Спеціялістів для шляхового господарства та технічного обслуговування діючого автопарку готують автодорожні інститути та технікуми.

Використана література:

1. Народнє господарство Української РСР. Статистичний збірник. Держ. стат. видав., Київ, 1957, 535 ст.
2. Очерки развития народного хозяйства Украинской ССР. Изд. Академии Наук СССР, Москва,1954, 554 ст.
3. Украинская ССР, ч. I. Госиздат. географ. литературы, Москва, 1957, 556 ст.
4. Україна будує. Держвидав. літ-ри з будівництва і архітектури, Київ, 1957, 222 ст.
5. Народное хозяйство СССР. Статистический сборник. Госстатиздат, Москва, 1956. 262 ст.
6. Список станций железнодорожной сети СССР. Трансжелдориздат, Москва, 1957, 415 ст.
7. В. Кубійович, Географія України й сумежних земель. Укр. видав., Краків — Львів, 1943, 517 ст.
8. Страны социализма и капитализма в цыфрах. Госиздат пол. лит-ры, Москва, 1957, 123ст.
9 Атлас СССР. II-е издание, Москва, 1957.

Анатолій КОСМАТЕНКО

СТЕПОВІ ШЛЯХИ

На тих шляхах і кров, і піт,
І сльози матірні, і муки
Гіркої, мов полин, розлуки —
Зчорніти з неї міг би цілий світ!

Але дзвеніли стремена,
Сідлали хлопці всоте коні, —
І гук вставав на оболоні,
І пожарами бралась далина.

І скільки їх, простих, безвісних,
За край сплюндрований, в біді,
Кістьми лягло у битвах злісних,
Зложили чесно голови тоді!

Петро Кожух, — а де могила?
Об тім лиш ворон чорний зна.
Данило Корж, — сказать не сила, —
Взяла морська солона глибина...

А Йван Дерій, а Коновченко, —
Негнучі в скруті козаки,
А Погримайло, Вдовиченко —
Дались ординцю й шляхті у знаки...

О земле, спом'янім ту кров червону,
Шляхи, і многих, многих імена...

Шишак, Ракосіч, Сидір Летючий і ще дещо

Жмут розрізнених згадок, що їх викликало оповідання "Крила Артема Летючого."

Оповідання Б. Антоненка-Давидовича "Крила Артема Летючого" у першому виданні було мені не відоме. Прочитав я його вперше лише тепер, року 1958. І як почав читати, воно враз викликало в моїй пам'яті згадки про Шишак, Ракосіч, Сидора Летючого і багато іншого, що безпосередньо до того оповідання й не відноситься. Проте все це сплило на поверхню пам'яти, як єдиний комплекс, як кільця єдиного нерозривного ланцюга, хоча ті кільця й зроблені з різного "металю". Зафіксовуючи тепер все це на папері, прошу читачів вибачити за своєрідну "розхрістаність" цих згадок. Почну з Шишака.

На віддалі 55 — 60 кілометрів од Полтави, в напрямку на Київ, на високому березі прастарого велетенського делювіяльного річища, на дні якого срібною стьожкою в'ється тепер Псьол, або за старовинною назвою Псло, розкинулось село Шишак. До революції 1917 року воно мало титул містечка й належало до Миргородського повіту. Залізниця від Полтави на Київ пройшла осторонь від Шишака, повз село Яреськи. Від Шишака до станції Яреськи (будівничі залізниці перехрестили її в Єреськи, і так називається вона й до сьогодні в "суверенній" УРСР) буде кілометрів із дванадцять. Щоправда, від Шишака до станції Гоголеве, — де зараз просвердлюють землю і здобувають із підземних глибин нафту та газ, — ще ближче: всього, либонь, кілометрів вісім. Та цей шлях сполучення із залізницею був важкий. Простягся він через Псьол і йшов пісками, що залягли тут широкою смугою на правому розлогішому тут березі річки. А до того ще навесні, коли Псьол під час повені затоплював значну частину шишацького Подолу, цей шлях і зовсім ставав на якийсь час неприступний. Оця значна віддаль від залізниці ніяк не могла сприяти ростові Шишака за нових часів. І в останньому часі він мав тисяч із п'ять людности. Його доля була подібна, скажімо, до долі міста Кобиляка, що його теж далеко обійшла залізниця.

Високе шишацьке узгір'я, покручене й порізане ярами та звернуте своїм чолом до Псла, — незвичайно мальовниче, особливо влітку. Цим і пояснюється, що кожного літа, під час літниськового періоду, до Шишака з'їздилося чимало "дачників", що оселювалися здебільшого на Подолі, поблизу річки, де були прекрасні пляжі й чудесні місця для купання у чистій псільській воді. Значний, якщо не панівний, відсоток серед цих приїжджих відпочивальників становили... москвичі й петроградці, а потім ленінградці. Стежку їм до Шишака показали, мабуть, брати Яковенки, вихідці з Шишака. Вони вчилися, а потім й оселилися в Москві та Петрограді (Петербурзі). Два брати були лікарями, а третій — відомим до революції видавцем російських книжок. Проте "Издательство Яковенка" не цуралося видання й українських книжок. Якщо пам'ять не зраджує, воно випустило "Кобзаря" Т. Шевченка. Ці брати Яковенки з своїми родинами часто-густо приїздили до Шишака на літній відпочинок. А один брат-лікар ще за чимало років до революції побудував на Бутовій горі наді Пслом (кілометрів за 6 від Шишака по дорозі на Яреськи) й свою санаторію. Зрозуміло, що до Шишака їхали й їхні знайомі з Москви та Ленінграду.

На самому в'їзді до Шишака, як їхати з Яресьок, побудував собі хату відомий архітект — Кричевський. Вона стояла на високому узгір'ї, з якого добре видно було й Псьол далеко внизу, і запсьолля, поросле лугом, а далі — смугу голих пісків у напрямку до Миргорода. Це був літній для нього відпочинковий захисток.

В одному з шишацьких ярів, на узбічі, мав свою хату також художник Сухоніс, шишачанин родом, що закінчив Миргородську художню школу ім. Гоголя.

Росіяни здавна перехрестили Шишак на Шишаки (Шішакі), і ця спотворена назва увійшла в офіційний вжиток і тримається й до наших часів, і ви її можете побачити й на урядових печатках. Та хіба вони спотворили тільки цю народню українську назву?! Але про це нехай іншим разом.

На пісках за Пслом, поки вони не заросли сосною, що її насадило земство, пастушки-шишачани знаходили багато п л о щ и к і в (кінчиків давніх стріл, вояцьких і мисливських). Вони гралися ними, а потім і самі губили, бо нікому було подбати про збирання й збереження цих залишків і свідків давнього людського життя в околицях Шишака. Коли року 1918 влітку деякі діти дізналися, що мене ті площики цікавлять, то назносили мені їх чимало. І я мав колекцію більш як з трьох десятків мусянжових і двох із кременю, прекрасно вироблених і збережених. Ці останні були виробами давньої неолітичної доби.

Тоді ж від дітей дізнався я, що кілька років тому один дядько з Великого Перевозу (за три кілометри від Шишака) після сильної бурі натрапив на пісках на кістяк людини "в ятряній сорочці". Мова йшла про виметений з піску вітром кістяк стародавнього вояка в кольчузі. На жаль, докладніше дізнатися про все це і знати того селянина, щоб розпитатися, — так мені тоді й не пощастило. Тому і не знаю я нічого більше про долю тої "ятряної сорочки".*) Здається, вона так і лишилася на місці, і її знов вітер замів піском.

Сам я (в першу половину двадцятих років, поки піски не були перетворені на стрільбище для артилерії червоної армії) під час коротких літніх відвідин Шишака, ходив іноді на піски і знаходив там на піщаних дюнах виметені вітром з піску площики та черепки давнього посуду, з нехитрим орнаментом, що його стародавній ганчар робив нігтем свого пальця. Казали мені діти, що траплялося пастушкам знаходити на пісках виметений вітром і цілий такий посуд. Але вони, не знаючи, що він комусь потрібний, нищили, розбивали своїми бичами.

Коли я розповів про все це археологові Михайлові Яковичу Рудинському (у 1917 — 1919 рр. він завідував Педагогічним Бюром Полтавського Губ. Земства) і показав йому свою колекцію знахідок, він влітку 1921 р. обстежив піски на правому березі Псла від Яресьок і Остріжнього до Великого Перевозу й далі до Баранівки та виявив там, понад Пслом, кілька місць давніх людських стацій з доби неоліту.

Все це дає деякі підстави думати, що й Шишак дуже давнє людське поселення. Історичні ж відомості про нього можна знайти за третю чверть XVII віку в надрукованих "Актових книгах полтавського городового уряду". Позначено Шишак також і на карті французького інженера Боплана, що він її зробив до козацької революції 1648 року, бувши тоді на службі у польського короля.

На самій вершині в Шишаці є ріг, що висунувся в бік долини річки Псла. Це — С т р і л и ц я. З неї можна

---

* Ятряний — за подібністю від я т і р.

бачити прекрасні краєвиди долини Псла так вниз, як і вгору по течії на якихось два десятки чи й більше кілометрів. Праворуч і нижче від Стрілиці, на узбіччі є також висунутий у бік Псла чималий горб, що зветься Шишка. Проте сама назва Шишак пішла, певно, не від шишки, а можливо, від шишака, або залізного вояцького шолома, прикметної частини вояцького виряду з часів Київської Руси. Проте треба згадати, що є ще й друге село, яке теж має назву Шишак, але воно значно далі, аж у колишньому Хорольському повіті, коло залізничної лінії від Ромодану на Кременчук.

Село Шишак основною своєю частиною розташоване на горі, там живуть горяни. Але значна частина його облягла також узбіччя та яри. Нарешті, чимало шишичан живе внизу, на Подолі. Це — подоляни. Один куток шишацького Подолу простягся далеко в бік села Великий Перевіз. Куток цей зветься — Ракосіч. Старі люди так пояснювали виникнення цієї назви. Якось селянин, один з перших осадників на цьому кутку, повертався з сіножаті, несучи на плечі свою косу. Бачить він, через стежку перелазить рак. Не довго думаючи, косар вирішив придавати його кінцем кісся, що тримав у руці, забувши, що на другому кінці кісся — коса. Штурхнув він кіссям у рака, а коса й розсікла йому шию. Відси й пішла, нібито, назва — Ракосіч.

Як розповідали мені року 1918, отут, на Ракосічі, жив один селянин — Сидір, прізвище якого я забув. Він, либонь, бачив десь аероплян. Могла то бути ще лише перша конструкція з крилами на два поверхи — біплян. Тоді ще крила робилися з міцного полотна, нап'ятого на рами.

У Сидора й з'явилася думка зробити й собі летючу машину. Він, як розповідали, зачинився у своїй клуні і довго щось там майстрував. Нарешті, зробив собі якесь приладдя, виліз із ним на клуню і спробував полетіти. Та досвід не вдався. Він упав додолу і дуже побився. Після того його вже інакше не називали, як Сидір Летючий.

Не було в мене тоді нагоди й часу про все це докладніше розпитати або й спробувати розшукати того Сидора Летючого. Не трапилось мені також пізніше прочитати оповідання Антоненка-Давидовича, яке могло б наштовхнути на докладніше з'ясування справи з Сидором Летючим. Але тепер бачу, що глухі чутки про подію в Шишаці на Ракосічі якось дійшли до Антоненка-Давидовича. Що це так, говорить і прізвисько — Летючий і клуня, як майстерня і як пункт, з якого відбувається спроба летіти. Звичайно, цією згадкою про Сидора Летючого і про його спробу я не збираюся в будь-якій мірі знецінювати саме оповідання Антоненка-Давидовича. Воно бо було й лишається результатом його творчої уяви. Мова йде лише про те, відки з'явився у нього цей образ, що наштовхнуло його на написання оповідання "Крила Артема Летючого".

При цій нагоді дозволю собі згадати ще про один цікавий випадок, який безперечно був у зв'язку з появою одного відомого літературного твору. На початку 1930-их років у Харкові довелося мені зайти до одного архівосховища на Короленківській вулиці, яке перебувало у віданні Архівного Управління УСРР. Там працював мій добрий знайомий архівар. Розмовляючи з ним, я зупинився якось перед купою архівних справ, що їх архівари ще не встигли розібрати і не записали до архівного реєстру. Тут увагу мою привернула до себе одна справа з губернаторського архіву з кінця першої чи з початку другої чверти XIX віку. Вона була пошарпана, без наголовку та без перших двох-трьох сторінок. Пробігши очима кілька листків написаного, я був вражений. Виявилося, що це матеріял розслідування (в наслідок чиєїсь скарги) про купівлю й продаж мертвих душ кріпаків, з цілою низкою незвичайно цікавих деталів. Для мене ясно стало, що ця подія, про яку тоді безперечно мусіли голосно в громадянстві на Слобожанщині говорити, була відома й Гоголеві і наштовхнула його на створення образу Чичикова та написання "Мертвих душ". Отож, поширений в історії російської літератури погляд, що тему "Мертвих душ" Гоголеві дав Пушкін, треба, думається мені, вважати за звичайну літературну легенду. Тема взята з живої української дійсности.

Я тоді не мав часу довше переглядати цю справу, а вирішив прийти до цього архівосховища пізніше, коли архівісти дадуть справі заголовок, занумерують її та запишуть до архівного реєстру, щоб на неї можна було покликуватися. Я хотів уважно перечитати її всю і скопіювати цікавий для мене матеріял, про що й попередив свого знайомого архівіста.

Та з того мого наміру вже нічого не вийшло. Несподівано життя завернуло на інші стежки і мене потягло убік за собою...

30. XI. 1958 — Дмитро СОЛОВЕЙ

А. МАЛИШКО

ПАЛАЮТЬ ОГНІ

Палають огні при долині,
І північ заходить і сон.
Татари сидять при долині
На всіх поділяють полон.

— Два списи бери, на придачу
Китайку червону з плеча.
— Мені ж гривуна вороного.
— Мені чорнокосе дівча.

Китайка горить, як заграва,
Ірже сумовито гривач,
Оксана сльози не втирає, —
Не плач, моя бідна, не плач.

— Бери собі матір із дітьми,
Отару овець і волів.
— Віддай мені шаблю-дамаску,
Як сам ватажок повелів.

А шабля не сяє, як злото,
Воли не займають трави.
І мати із дітьми ридає:
— Сини мої старші, де ви?

Палають огні при долині,
Світанок заходить і сон,
Татари сидять при долині
На всіх поділяють полон.

То хмара, не хмара у небі,
То бурі великої знак.
То коні летять чортомлицькі,
Із свистом жене Сагайдак.

І шаблі схреснули і впали.
І порох покрив сіножать.
Татарські порубані кості
Під сонцем палючим лежать.

БОРОТЬБА ПИСЬМЕННИКІВ ЗА ДОБІРНУ МОВУ

Передруковуємо відкритого листа харківського письменника Івана Виргана до редактора журналу "Україна" в Києві. Лист свідчить, що хоч Сталін і вмер, але "діло його живе" — ганебна практика вихолощування української мови й далі продовжується. Починаючи від 1933 року, в Україні в редакціях працювали росіяни, жиди чи найогидніші хахли, які навмисне збіднювали мову творів. Часто мовних редакторів викликали в НКВД і там давали їм вказівки, щоб вони усували всі оригінальні вислови і заміняли їх газетними штампами. При чому під розписку зобов'язували мовного редактора у випадках, якщо є дві форми слова чи виразу, конче вживати тієї, що ближча до російської форми. Я це знаю від одного свого товариша, який працював літредактором у в-ві "Пролетарська Правда" в Києві.

Іван Вирган — один з цікавіших письменників. Досі він був більше відомий як дуже вдумливий поет. Тепер він пише й прозові твори. Оповідання, про яке йде мова, навіть і після такої "правки" дуже цікаво написане.

У ньому показано звірства німецьких окупантів над українською людиною, але твір цілком позбавлений рис агітки.

Лист свідчить, як наші письменники в окупованій Україні плекають українську мову і як їм це важко робити. На еміґрації — повна воля, але мало хто з наших письменників цікавиться такою "дрібницею", як мова твору — на те, як сказав один "великий" письменник, є редактори...

З І. Вирганом ми познайомимо наших читачів пізніше.

Редакція

СВАВОЛЯ НІВЕЛЯТОРІВ

Відкритий лист до редактора журналу "Україна" тов. І. Стативки

Шановний Іване Федотовичу!

В журналі "Україна" Ч. 21 за цей рік Ви надрукували моє оповідання "Василина". Побачити свій твір у такому масовому й популярному серед читачів журналі — це для кожного письменника радість. Та тільки почав я переглядати оповідання, — чи нема бува друкарських помилок, як тая радість де й ділася. Її заступило обурення. Й не через друкарські помилки, — їх майже немає, — а через те, що редактор мови (чи хто там у Вас) так спотворив оповідання, що його й пізнати трудно. Замість слів і висловів із народньо-розмовного вжитку повписував давно втерті середньо-літературні штампи, у багатьох місцях порушив ритмомелодику твору й навіть повикривляв думку.

Ось кілька прикладів:

У рукописі було:	Надруковано:
А **стривай лишень...**	А **зажди-но...**
...**чигає** видима смерть...	...**чекає** видима смерть...
В хлівці тихо **шавкотіли** качки.	В хлівці тихо **шаруділи** качки.
Побуду ж я з ним трохи, **погомоню, се те.**	Побуду ж я з ним трохи, **побалакаю...**
А вони то той **завіється** до мене в двір, то той.	А вони то той **заскочить** до мене в двір, то той.
... **метками...**	... **юрбами...**
Ніби **на дощ клалося.**	Ніби **на дощ.**
... **попромінювала...**	... **повиміінювала...**
... **глупої** негодяної ночі...	**пізньої** негодяної ночі...
... і **шмйся** собі швиденько попід горою заростями...	... і **біжи** собі швиденько попід горою заростями...
Набачив під кручею дашок, дверці...	**Побачив** під кручею дашок, дверці...
Теличок **поназнавала...**	Теличок **порозшукувала.**
— Як чим? **А глеєм!**	— Як чим? **А клеєм!**
... **вигарніла.**	... **покрасивішала.**

Наведу ще й такі приклади:

В мене було: "Вернулася Василина від корови, процідила молоко, повиносила глечики в погріб і знов **прихопилася** до листа". В журналі: "Вернулася Василина від корови, процідила молоко, повиносила глечики в погріб і знов **присіла писати все-таки листа".**

По-перше, невже ж той, хто "правив" оповідання, не відчув, що вираз **прихопилася до листа** куди свіжіший, і, головне, — куди доречніший в даному разі, ніж вислів **присіла писати листа?** Й подруге, для чого вставлено в речення оте **все-таки?** Виходить, що Василина вирішила була далі листа не писати, а потім знову чомусь **все-таки** сіла писати. Що за безглуздя!

Я писав: "А про холоднішу погоду — суконна **юпка й куцина** крамна недоношена". Надруковано: "А про холоднішу погоду — суконна **юбка й кохтина** крамна недоношена".

Що за **юбка?** Та такого й слова в нашій мові немає. Й навіщо **куцину** замінено на **кохтину?** Що за дурниця!

Було: "Так і **стенуло мною, так мені в лице й кинулася кров** — вішати ведуть!" А стало: "Так і **світ мені потьмарився, кинулася кров** — вішати ведуть!"

Куди кинулася кров? Що за нісенітниця!

Не буду більше наводити прикладів "редакційних правок", бо їх, мабуть, і в півсотню не вбереш. Кінчаючи листа, хочу запитати Вас: навіщо все це пороблено? Яке право мають редакційні працівники так нівелювати й калічити мову автора, так перекручувати його думки? Що за сваволя така в журналі "Україна"?

Й ще одне питання: чому редакція, перше ніж проходитися пером по оповіданню, не звернулася до мене? Думаю, що в такому разі все було б інакше. Або Ви надрукували б оповідання таким, яким воно було, або я, любенько попрощавшись із Вами, забрав би його назад. А так "правити"!.. Пробачте, — це неприпустима, недозволенна річ.

Бувайте здорові.

Іван ВИРГАН

м. Харків.

ВІД РЕДАКЦІЇ: В листі Івана Виргана порушено важливе питання. Йдеться про сваволю людей, які чомусь вважають себе ортодоксальними законодавцями мовних норм, а насправді роблять ведмежу послугу, псуючи мову письменників.

Оскільки "пригода" з оповіданням Ів. Виргана не є випадковим явищем, бо до "причісування" мови частенько вдаються літредактори в журналах і видавництвах, варто, щоб літературна громадськість висловилася з приводу цього. Питання про оригінальність мовних засобів письменника є принципово важливим. Як же можна говорити про оригінальність письма того чи іншого автора, якщо з його твору все оригінальне буде вичесане байдужою рукою людини, яка загіпнотизована канцелярсько-казенною сірістю? Потрібно покласти край нівелюванню мови письменника. Адже обов'язок літредактора полягає не в тому, щоб вторгатися в твор-

чу манеру письменника, підмальовувати його мовне живописання.

Слід сподіватися, що і Міністерство культури, і редакції журналів, і дирекції видавництв уважно прислухаються до цього сигналу. Справді-бо, невже можна дозволяти невігласам орудувати безборонно в письменницькому рукопису! Анекдотично звучать наведені Ів. Вирганом факти: глей перейменовано в клей, а юпка (верхній одяг, щось на зразок нинішнього пальта) перетворена в спідницю!

Мову художнього твору повинен правити сам автор, а не сторонні опікуни. Елементарна, здається, істина, але, як бачимо, її зневажають.

("Літ. Газета", 23, 12. 1958 р., Київ).

ПОРТРЕТИ УКРАЇНСЬКИХ КОБЗАРІВ

Нещодавно до кабінету образотворчих мистецтв Державної публічної бібліотеки Академії наук УРСР був переданий альбом рисунків О. Сластіона, що є своєрідною портретною галереєю українських кобзарів дореволюційного і радянського часу.

Альбом складається з 23 портретів різного формату, виконаних тушем, олівцем, чорною аквареллю тощо.

На одному з них ми бачимо зображення старого кобзаря і маленької дівчинки-проводиря в українському національному вбранні. Людські постаті дані на фоні декоративної зелені — кущів і дерев.

Кобзар — сліпий, зігнутий роками дід, з довгими сивими вусами, у свитці, постолах, з торбиною через плече, сидячи на ослінчику, журливо співає, акомпануючи собі на кобзі. Поруч нього шапка і ціпок. Це 90-річний Самійло Яшний (кобзар "Пан-отець") з Миргорода, виконавець популярних у народі українських дум та історичних пісень "Три брати Озовські", "Удова і три сини", "Дівка бранка".

Відомості ці дає нам авторський підпис, зроблений безпосередньо на портреті в 1903 році. Подібні ж авторські пояснення даються й на інших портретах кобзарів. Наприклад, ми довідуємося, що зображений на іншому портреті кобзар Опанас Савченко (Бар) з с. Черевок, Миргородського повіту, є виконавцем дум і пісень "Дівка бранка", "Удова і три сини", "Піхотинець"; кобзар Микола Дубина (решетилівський) — виконавцем дум і пісень "Коновченко", "Про піхотинця", "Про удову", "Дівка бранка", а кобзар Х. Д. Кушнерик — виконавцем не лише старих українських пісень і дум "Удова", "Піхотинець", а й автором думи "Про трактори" на нову радянську тематику.

В такій же манері виконані й портрети Петра Сіроштана, Дмитра Скорника, Семена Зозулі, Остапа Калного, О. Говтвана, І. Жовнярського, П. Х. Ткаченка, П. М. Гащенка, П. І. Нeховайзуба та інших кобзарів.

Образи окремих кобзарів — М. С. Кравченка, С. А. Пасюги, Опанаса Савченка — відбиті у кількох портретах.

О. Сластіон, визначний український художник-графік, відомий головним чином як ілюстратор поезій Т. Шевченка, зокрема поеми "Гайдамаки".

Творча діяльність О. Сластіона припадає на останню чверть минулого і початок XX ст. Ряд творів О. Сластіон виконав також і в радянський час. На протязі всієї своєї багаторічної творчої діяльности О. Сластіон дуже цікавився і наполегливо вивчав український народній побут, відображав його в своїх творах. Образи українських кобзарів, їх творча діяльність постійно привертали увагу художника.

Над портретною галереєю українських кобзарів О. Сластіон працював понад 50 років — найбільш ранній портрет датований 1875 роком, а останній —1928.

Вже сам по собі цей факт свідчить як про творчу цілеспрямованість, так і про непослабний інтерес художника до життя народу, до його духовної культури.

Є підстави вважати, що майже всі портрети виконані з натури або на основі попередніх натурних зарисовок.

Трактовка образів реалістична, з прагненням до психологічної виразности і передачі індивідуальних особливостей характерів.

Композиційно портрети майже не дублюються. Для кожного з них автор знаходить нове, оригінальне композиційне рішення.

Художню цінність і значення цієї порртретної галереї важко переоцінити. Безперечно, це — унікальна збірка, оскільки до цього часу ми зустрічали лише поодинокі зображення українських народніх співців. Важливо також і те, що з образами більшости українських кобзарів, представлених в альбомі, ми знайомимося вперше.

Цінність портретів визначається ще й тим, що, знайомлячись з ними, ми не лише бачимо перед собою правдиво і з великою любов'ю передані образи українських кобзарів, а й знаходимо дані, що мають велику наукову вартість. Авторські написи на портретах у багатьох випадках не лише вказують місце народження або мешкання того чи іншого кобзаря, а й його репертуар, вік і т. д. Документально точна передача одягу українських кобзарів має певний інтерес також і для етнографів.

Можна з впевненістю твердити, що високий професійний рівень виконання більшости з представлених в альбомі О. Сластіона портретів забезпечить їм почесне місце серед кращих робіт портретного жанру в українській графіці.

Ю. ТУРЧЕНКО,

старший науковий співробітник Інституту мистецтвознавства, фольклору та етнографії Академії наук УРСР.

("Літ. Газета", 21. 10. 1958, Київ.)

МАЄМО ТАКІ ДИТЯЧІ ВИДАННЯ:

Тарас Шевченко — **ВІРШІ,** стор. 44, формат: 10 x 7, 42 ілюстрації і портрет Т. Шевченка роботи Слищенка. Кольоровий друк, обкладинка двокольорова, гарний папір. **Ціна — $0.90.**

РАЙДУГА — збірочка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат 10 x 7 цалів, 26 ілюстрацій, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в 2-х кольорах. **Ціна — $0.35.**

М. Трублаїні — **ПРО ДІВЧИНКУ НАТАЛОЧКУ І СРІБЛЯСТУ РИБКУ,** стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі на всю сторінку ілюстрації, обкладинка в 2-ох кольорах. **Ціна — $0.40.**

"СОНЕЧКО Й ХМАРИНКА" — збірка для дітей молодшого віку, стор. 16, формат — 10 x 7 цалів, 33 ілюстрації, гарний папір, кольоровий друк, обкладинка в двох кольорах. **Ціна — $0.35.**

"РУКАВИЧКА", стор. 16, формат 10 x 7 цалів, великі й гарні ілюстрації, кольоровий друк. **Ціна — $0.40.**

Замовляти в "Нових Днях".

ВАЖЛИВЕ ПОВІДОМЛЕННЯ
МІНІСТРА ГРОМАДЯНСТВА ТА ІМІҐРАЦІЇ

Користайте з найбільшої можливости праці

Вивчайте англійську або французьку мову

ВІДПОВІДНЕ ЗНАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ ЧИ ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ Є ДУЖЕ ВАЖЛИВИМ ФАКТОРОМ У ЗНАЙДЕННІ ПРАЦІ.

КАНАДСЬКІ ПРАЦЕДАВЦІ ОХОЧІШЕ НАЙМАЮТЬ ТИХ, ЩО МОЖУТЬ ЗРОЗУМІТИ ІНСТРУКЦІЇ І ЩО МОЖУТЬ ПОРОЗУМІТИСЯ З СВОЇМИ ТОВАРИШАМИ ПРАЦІ.

ПІДВИЩЕННЯ (АВАНСИ) В БАГАТЬОХ РОДАХ ПРАЦІ ЗАЛЕЖАТЬ У ВЕЛИКІЙ МІРІ ВІД СПРОМОЖНОСТИ ДОБРЕ РОЗМОВЛЯТИ, ЧИТАТИ Й ПИСАТИ АНГЛІЙСЬКОЮ АБО ФРАНЦУЗЬКОЮ МОВАМИ.

ДОБРЕ ЗНАННЯ ОДНОЇ З ДВОХ ОФІЦІЙНИХ МОВ У КАНАДІ, АНГЛІЙСЬКОЇ АБО ФРАНЦУЗЬКОЇ, ЗАЛЕЖНО ВІД РАЙОНУ ВАШОГО ЗАМЕШКАННЯ І ПРАЦІ, БУДЕ КОНЕЧНИМ ДЛЯ ВАС, ЩОБ МОГТИ ВИКОРИСТАТИ КОЖНУ НАГОДУ ПРАЦІ, ЯКА ВАМ ТІЛЬКИ ТРАПИТЬСЯ.

У БІЛЬШОСТІ МІСЦЕВОСТЕЙ Є ВЕЧІРНІ КУРСИ АНГЛІЙСЬКОЇ АБО ФРАНЦУЗЬКОЇ МОВИ. ІНФОРМАЦІЇ В ЦІЙ СПРАВІ ОДЕРЖИТЕ В УПРАВИТЕЛЯ МІСЦЕВОЇ ШКОЛИ, СВЯЩЕНИКА АБО В НАЙБЛИЖЧОМУ УРЯДІ ГРОМАДЯНСТВА ТА ІМІҐРАЦІЇ.

Ellen L. Fairclough

Ellen Fairclough,
Minister of Citizenship and Immigration

52 - 3

Конференція наших читачів у Чікаґо

23 січня відбулася конференція читачів нашого журналу. Після інформацій редактора журналу читачі поставили цілий ряд запитань. Запитань було багато і дуже різних, інколи навіть ніяк несподіваних. Ось деякі з них:

1. Чи хто допомагає редакторові хочби в технічній ділянці?

2. Чи журнал є під контролею якоїсь партії?

3. Чи є замовлення на журнал з України?

4. Чому шкільні підручники не оголошуються в різних часописах, напр., у "Свободі"?

5. Чи є у вільному світі цензура і як вона впливає на наш журнал?

6. Як живуть (матеріяльний стан) автори "Нових Днів"?

7. Чому тепер таке "куце" листування з читачами і чи не можна б його збільшити? І багато інших запитань.

Після відповідей на ці питання читачі висловлювали свої думки про наш журнал, робили свої завваги, висловлювали побажання. З цікавіших виступів згадаємо такі:

Інж. ЛІНЕВИЧ: В. Чапленко наслідує Арцибашева. Викиньте "арцибашевщину" з журналу. У Канаді є велика кількість комуністів, вони навіть спромоглися пам'ятника Шевченкові з України привезти. Що ви всі там, у Канаді, робите, щоб зменшити їх вплив?

п. П. ХІМ'ЯК: Порівняйте звідомлення з пресової конференції з п. Я. Стецьком і інтерв'ю з Ів. Багряним! У першому випадкові маємо примітивне понижування людини, а в другому — все добре і все порядно. Якщо ви демократ, то мусите однаково ставитися до всіх, а не одного любити, а другого ненавидіти. Так робити це можна.

п. Д. ГРУШЕЦЬКИЙ: У ваших репортажах є дуже "сміливі" вирази. Інколи це переходить у фамільярність і викликає несмак ("богопротивний Волиняк", "неповторна лисина" і т. д.). Дуже несмачно вийшло в репортажі із зустрічі (1958 р.) СУЖЕРО — ДОБРУС — ОДУМ: ви написали, що канадське духовенство, мовляв, дуже культурне, а американське, виходить, дуже некультурне, бо відмовилось узяти участь у спільних богослужбах. Я думаю, що так підкреслювати культурність канадського духовенства не треба було. Цю справу краще було промовчати.

Косачевого листа не треба було друкувати, бо він грубо написаний. Це ультрадемократичність. Потім, відповідаючи йому, ви на початку кажете, що він взагалі бездара, а в кінці говорите, що він здібна людина. Ви видрукували його листа, тому, що побоялись суда.

п. Д. КИРЕЄВ: М. Химич дуже добре критикує "Енциклопедію Українознавства", але сам робить помилки також. Наводить деякі факти, напр., він пише РубіжнА, а має бути РубіжнЯ і т. д. Попросіть авторів, щоб вони уважніш ставилися до того, про що пишуть.

п. М. ДЕНИСЮК (редактор і видавець журналу "Овид"): Ми ніби з П. Волиняком конкуренти, але в ділянці місячників у нас не може бути конкуренції. Знаю Волиняка ще з Австрії. Це видавець з досвідом, веде видавництво фахово. Волиняк — видавець першого щоденника на еміґрації в повоєнний час і т. д. Не знаю, як думає Волиняк, але я категорично протестую проти песимістичних оцінок нашої еміґрації: ми маємо читача, і то читача якісного. Навпаки: ми маємо мало якісних авторів. Волиняк нарікає, що не може платити гонорарів, тому йому інколи бракує матеріялів. Гонорари тут не поможуть: я стою матеріяльно трохи краще і можу платити, але однак нема кому написати ані доброї новелі, ані навіть доброго вірша.

п. О. ДЕЙНЕКА: "Нові Дні" зробили величезну прислугу еміґрації, що належно з'ясували смерть В. Петрова (В. Домонтовича) — статті Ів. Розгона та інших. "Нові Дні" мені дуже подобаються і вплинули на моє формування: я, читаючи "Нові Дні", культурно виріс, відчув красу української мови, яка в "Нових Днях" зразкова. Треба давати більше коментарів — вони помагають читачам зрозуміти й оцінити твір. Бажано друкувати статті на науково-технічні теми. Чому довший час нема статтей проф. Т. Рябоконя?

п. К. ШОНК: На обкладинці журналу здебільша дівка чи церква... У журналі мало ілюстрацій. Малий вибір шрифтів — однотипність аж до нудоти... Оголошення без рамок... Брак доброї ґуморески й карикатури. Забагато друкуєте п'єс — хто їх читає? Журнал виховавчий, тому викиньте твори В. Чапленка. Не треба згадувати таборових справ (убивства, побої тощо).

п. БОГУСЛАВСЬКИЙ: Волиняк переборов величезні труднощі і 9 років видає добрий журнал. За це йому належиться подяка від усього громадянства. Мене вразило, що матеріяльний стан журналу поганий. Треба помогти. Станьмо всі передплатниками. Досі я читав "у сусіда" — сьогодні стаю передплатником журналу. Не треба друкувати В. Чапленка, бо раз журнал стоїть на засадах християнства, то не личить друкувати твори людини, яка виступає проти церкви і т. д. Мене здивувала полеміка з Ю. Косачем — кому треба такої демократії?

п. В. БРАЖНИК: Дуже бажано друкувати огляди радянських українських видань — в Україні виходить багато цікавих і вартих нашої уваги книжок.

Як бачимо, було чимало запитань, а ще більше критики. Між іншим, найгострішим критиком "Нових Днів" був їх редактор: я у своєму вступному слові підкреслив цілий ряд недоліків журналу, які майже всі залежать від поганого матеріяльного стану (нема змоги взяти людину на сталу працю, а сам усього зробити не можу), тому треба збільшити число читачів, а тоді більшість недоліків журналу зникне негайно. Це не самобичування, а тільки твереза оцінка нашої спільної праці. Дивімось, мовляв, тверезо, і не переоцінюймо своїх осягів. Журнал ліпший від багатьох інших, мова в ньому звичайно чистіша й краща від мови багатьох інших часописів, але коли підійти строго до справи мови, то в "Нових Днях" не мова, а карикатура... Така моя оцінка журналу викликала велике невдоволення учасників конференції, яке вони висловили і на самій конференції, а ще більше і гостріше в приватних розмовах наступного дня.

Хай вибачать наші читачі, але я таки стою на свойому: як бачимо свої хиби, то є надія, що ми їх можемо виправити. Найбільша трагедія, як людина вчадіє від своїх "успіхів" і вирішить, що вона в чомусь досягла вершин — нічого вже така людина не створить — вона з успіхом може навіть і вмирати вже...

Та вернімось до моїх вияснень читачам з Чікаґо. Я сказав, що ціла група читачів (пп. Бойко, Глушко, Галка, Шанда та інші) помагають мені часто пакувати, що

підручники я часто проголошую в "Українському Голосі (Вінніпеґ, Канада), в "Нар. Волі" (Скрентон, США), в "Народньому Слові" (Пітсбурґ, США), в "Канадійському Ранкові" (Вінніпеґ, Канада), в "Українському Прометеєві" (Детройт, США). Деякі часописи моїх оголошень не прийняли (подали такі ціни, щоб я не дав сам!). Щодо "Свободи", то я не пробував давати туди оголошення, бо вважав, що там їх не приймуть. Колись, — з метою знищення "конкурента", — деякі особи саме в "Свободі" вилили на мене цілі бочки бруду. Звичайно, то не вплинуло і видавництво "Нові Дні" не тільки не занепало, а таки невпинно зростає: за останній рік я видав шість шкільних підручників, у т. числі два цілком нових (підручник і хрестоматія з літератури "Дніпро" та "Граматика української мови" Д. Кислиці), а 4 перевидав. Але як читачі (зокрема п. М. Клепачівська) вважають це за бажане й корисне, то я спробую дати оголошення і в "Свободу".

Цензури нема, але є певний тиск "батьків народу" і це дуже заважає розвиткові нашої преси на еміґрації, в т. ч. і "Нових Днів".

Листування з читачами поменшало тому, що читачі мало пишуть, а як пишуть, то похвали. Як хтось напише критичні завваги, то я їх видрукую, а похвал ні — це тепер уже зайве: "Нові Дні" мають запевнений кадр вироблених читачів і такий спосіб пропаґанди на мою думку тепер зайвий.

Щодо закидів одному з дуже давніх і якісних авторів нашого журналу, проф. В. Чапленкові. Я ніяк не згоден з п. Чапленком і в його суперечці з Ів. Багряним я стою по стороні останнього. Найбільше мені не подобається в Чапленка намір "весь мир обернути на свій манір", себто примусити когось думати саме так, як думає він. Думаю, що саме це і обурило І. Багряного. Але я не вважаю, що з подібними виступами можна і треба боротись поліційно-адміністративними засобами. Це буде не по-християнському, це мені тхне більшовицько-фашистською практикою. Ні, християнську ідею треба поширювати іншими способами. Переконаймо В. Чапленка, що він помиляється! Будьмо місіонерами, будьмо християнами, а не більшовиками ("На Сибір його гада!"). "Нові Дні" не релігійний журнал, тому в цю полеміку не втручається, але Чапленкові-вченому, Чапленкові-письменникові "Нові Дні" своїх сторінок не закриють ніколи.

Щодо Чапленкової "арцибашевщини". Мені особисто цікавіш спостерігати в літературному творі людську душу, оте, що Ів. Багряний назвав "божеським началом" у людині, ніж копирсатись у людському тілі. Але в Чапленкових творах мені таки важко знайти порнографію. Занадто пісна література також вповні життя не розкрис. Питання чи якийсь автор (у даному випадкові В. Чапленко) зумів знайти "золоту середину" чи ні. Але я вважаю, що розвиток літератури кінчиться саме тоді, коли ці справи вирішуватиме редактор: на це є критика й маса читачів. Тільки вони управнені зробити висновки, а ніколи не редактор! Це знову був би більшовизм у практиці, який виключає розвиток літератури. Я ще раз повторюю, що людину, яка все "знає" і на все має "право" не можна пускати не тільки в редакцію, а навіть під редакцію. Я таким редактором-держимордою бути не можу. І не хочу. Вірю, що отака критика читачів до В. Чапленка промовить значно більше, ніж будь-які мої "уздечки" й "рогатки".

п. П. ХІМ'ЯКОВІ я відповів, що й не думав "понижувати" п. Я. Стецька. Коли я говорив про "вождя на цілий світ і на околиці", то мав на увазі, що АБН, який очолює п. Стецько, є організація таки світова. Я з великою пошаною ставлюся до впертости і працьовитости п. Я. Стецька, але вважаю, що голова АБН мусить уміти аналізувати сучасний стан в Україні, себто мусить мати більше знань. Звертати на це увагу саме і є обов'язком преси.

Щодо інтерв'ю з Ів. Багряним. То інша справа: я йому поставив запитання (на письмі), а він дав мені відповіді на них. Я їх і видрукував. Пригадайте собі, п. Хім'як, статтю В. Сварога в "Н. Днях" про останній роман Багряного: там було чимало критичних завваг — і мова непоправна, і композиція не досконала, і будова речень "розхлябана", і часто-густо брак "точного слова" і т. д. Але ні сам Ів. Багряний, ні хтось із наших читачів не мали і в думці гніватись за те! Таж для цього і є критика, для цього і є журнали та газети!

п. Д. ГРУШЕЦЬКОМУ я відповів, що всі ми грішні, і може я десь і перейшов межу, та мені дуже приїлись дяківські репортажі. Але я спробую... От і починаю з Чікаґо: пишу, як бачите, дуже морально, дуже поважно, і — хай вибачить п. Грушецький за "фамільярність"! — до всіх чортів нудно! Та я не обіцяю, що завжди витримаю в цьому "пристойному тоні" — боюсь, що часом знову "зірвусь" і якщо побачу цікаву людину (а ще як у мене буде добрий настрій!), то конче пожартую.

Щодо "культурного" і "не культурного" духовенства. Єпископ і священик — не церква, а тим більше не Бог, то у всі часи і у всіх народів (хіба, що за винятком католиків у середньовіччі, у часи "святої інквізиції") робити завваги духовенству дозволялось. Візьміть нашу стару літературу, візьміть "Енеїду" Котляревського, візьміть Шевченка?.. А спробуйте, врешті, написати тепер повість у стилі й дусі "Старосвітських батюшок і матушок" попівського сина і людини завжди віруючої Ів. Нечуя-Левицького, то напевно дістанете більше, ніж Чапленко за листа до Багряного!

Я не маю місця на цитати з Григорія Сковороди та Івана Вишенського. А невже ніхто не пригадує (таж є люди, які нашу літературу вивчали і знають!), що про деяких єпископів писали ці великі наші письменники. А їм же ніхто не посміє закинути безбожництва. То ви хочете, щоб я в другій половині 20-го століття мав менше права на волю слова, ніж у середньовіччі? Це буде справді кінець світу, це буде найяскравіше виражене безбожництво, бо воля слова і думки — найвищий Божий дар людині.

Щодо Ю. Косача. Я ніколи ніде не заявив, що наклепницьку статтю у львівському "Жовтні" написав саме він, тому всякий суд виключений. Видрукував його листа тільки тому, що вважаю своїм обов'язком дати слово людині, яка вважає себе покривдженою. Косачеві захотілося пізнати себе в моїй статті (та й чи в моїй тільки?..) — то його справа. Мій обов'язок дати йому слово. Я йому його й дав.

п. Д. КІРЕЄВУ: М. Химич — один з найсумлінніших авторів "Нових Днів". Він робить честь нашому журналові своєю солідністю. Може щось десь і не доглянув, але він користувався не тільки власним досвідом, як ви, а більше літературою. Треба написати йому про це і він з подякою виправить.

Згоден з п. ДЕНИСЮКОМ: читача ми на еміґрації маємо. У "Н. Днях" читають усе — навіть вірші, у що не вірить один з наших співробітників (О. Тарнавський,

"Нові Дні" ч. 108). Українці на еміґрації розміром тиражів (порівняно з населенням) перевищують багато держав, наприклад, США і Канаду. Це нам робить тільки честь. Щодо гонорарів — якби я їх міг платити, то я матеріялів мав би вдосталь і дуже добрих.

Дуже приємно чути слова О. ДЕЙНЕКИ, що наш журнал помагає йому рости і формуватись. Таких заяв від наших читачів я маю дуже багато. Це саме те, що й тримає мене на світі. Добрих статтей на науково-технічні теми нема кому писати. Проф. Т. Рябокінь на всі мої прохання відповідає відмовно.

"На обкладинці журналу здебільша дівка чи церква..." Ех, пане ШОНК! Сказав би я вам щось, але що зробиш, як чоловік зарікся? А я ж обіцяв цей репортаж написати в дяківсько-маґістерсько роздерирота-зівотно-морально-пристойному "штилі". То я осмілюсь тільки сказати, що в Україні споконвіку були гарні жінки і гарні церкви. (Перші для спокуси, а другі для спасіння...) То чому б їх і не друкувати на обкладинках? Я тільки боюсь, щоб якийсь дячок від політики, літератури, церкви і громадської моралі не "пришив" мені безбожництва і аморальности за те, що я згадав дівок поруч з церквами... Але були на обкладинках і чоловіки, і краєвиди, і міста, і мистецькі твори. Не забувайте, що 108 чисел журналу — значить 108 фот лише на обкладинку! Не думайте, що так легко їх роздобути. А шрифти, ілюстрації до тексту, гуморески і т. д. — погані, бо п. Шонк за 9 літ журналу не приєднав жодного передплатника і я маю мало грошей...

п. БОГУСЛАВСЬКОГО вітаємо в числі наших передплатників. На всі його завваги відповіді були раніш.

Друкувати огляди підрадянських українських видань як домагається п. В. БРАЖНИК, конче треба, але нема змоги все самому зробити, а грошей, щоб замовляти такі огляди, нема, бо мало передплатників. Ніколи про це не забуваю і як буде змога, то завжди використаю її.

Головувала на зборах пані Галина В'юн, секретарював п. А. Шидогуб. Зустріч підготовив давній і вивірений друг "Нових Днів" Данило Завертайло, допомагали йому пп. К. Шонк і Д. Грушецький. Дуже прихильно поставились до справи д-р С. Самбірський (радіогодина) та місцева газета "Українське Життя" (ред. Т. Лапичак). Усім їм я сердечно дякую від себе і від усіх наших читачів.

Людей було мало — 42 чи 43 особи, бо була люта зима — сніги та мороз, зустріч була в п'ятницю і чимало наших читачів були на праці (дехто з них писав мені про це ще раніш), сталось так, що не вдалось про зустріч повідомити навіть у "Н. Днях", але зустріч з читачами зробила мені не тільки приємність, а й користь. Не матеріяльну, бо я сам платив за залю і за все інше, а збірки, звичайно, ніякої не робив (не хочу дяківського стилю роботи!), а моральну. У Чікаґо сьогодні найбільше читачів з усіх міст США. Здобули їх: невтомний Д. Завертайло, а йому помагали Д. Грушецький і М. Шаблій. Дуже прошу всіх читачів помогти Д. Завертайлові — він сам усього не зробить. Якби так лиш десять осіб, які б кожен зробили для журналу стільки, як Д. Завертайло, то через три-чотири місяці я знову приїхав би в Чікаґо і вже не критикував би сам себе, а на повен голос заявив би: "Нові Дні" — найкращий журнал на еміґрації, мова в ньому майже ідеальна і т. д. Тоді ви не мали б підстави гніватись, що я сам критикую наш журнал.

Поскільки пишу дяківський репортаж, то більше ні про кого й ні про що не скажу ні слова. А було б про що писати! Хочби про книгарні і книгарів, про приємну й цікаву розмову з о. прот. Ф. Білецьким та його дружиною, про церкви і людей у них (минулого разу я був у церкві св. Софії, а цього разу в Соборі), про гарний хор у соборі св. Володимира і його дириґента о. С. Позняка (дякую за колядки, всечесний отче!), про школи, і їх керівників, зокрема про голову батьківського комітету при соборі св. Володимира п. Т. Марцинюка, який домагається від мене видання історії України і обіцяє навіть допомогу в цьому виданні, про хрестини першого сина справжнього подвижника "Нових Днів" п. Данила Завертайла (хай же ваш, дорогі Даниле й Пашо, Юрко великий та гарний росте!), про гарних і благородних українських жінок, про міську управу Чікаґо, яка не чистить вулиць від снігу і дуже погано та дорого обслуговує мешканців свого міста транспортом — але мовчу, мовчу, щоб бува не согрішити в чомусь і не вийти з норми пристойности і... нудности!

А всім читачам з Чікаґо найщиріша подяка і привіт!

П. ВОЛИНЯК

Хто дбає про своє здоров'я — той щоденно відживлюється в українському ресторані

VICTORIA GRILL

612 Queen St. W., — Toronto, Ontario
(біля Батурст)
Телефон: EM 6-3380
П. В. НАУМЧУК — власник

На замовлення приготовляємо також прийняття на бенкети, весілля тощо.
Ціни — низькі.

У СПРАВІ КУПІВЛІ Й ПРОДАЖУ РЕАЛЬНОСТЕЙ

звертайтесь

до

найбільшого українського бюра продажу

реальностей

R. CHOLKAN

Real Estate Ltd.

527 Bloor St. W.

Toronto, Canada

LE. 2-4404

ГОТЕЛІ — КАМ'ЯНИЦІ — ДОМИ

— ПІДПРИЄМСТВА

МЕМОРАНДУМ КЛЮБУ ЕТНІЧНОЇ ПРЕСИ

Управа Клюбу Етнічної Преси (Торонто) 1 і 2-го грудня 1958 р. відвідала різні домініяльні міністерства в Оттаві і передала прем'єрові Канади п. Дж. Ґ. Дифенбейкерові і деяким міністрам спеціяльний меморандум, який ми друкуємо нижче з деякими скороченнями.

"Нові Дні" є давнім членом Канадського Клюбу Етнічної Преси в Торонті.

Редакція

Вже понад 50 років етнічна преса Канади виконує важливе завдання зв'язку між різними етнічними групами, які своєю працею творили і творять духові і матеріяльні вартості цієї країни.

Як давніше, так і тепер ця преса інформувала, виховувала і помагала іміґрантам, що, вибравши Канаду своєю новою батьківщиною, прибували сюди з різних країн. У першій мірі преса помагала новоприбулим пізнати життя країни, щоб у власному інтересі, як і в інтересі країни, інтеґрувати в цілісний процес її життя.

Особливу увагу преса присвячувала тим групам іміґрантів, які з тих, чи інших причин не мали змоги пізнати засад демократичного способу життя.

Проте, не зважаючи на важливість виконаного і постійно виконуваного завдання, етнічна преса ще й досі не тішиться признанням офіційних чинників і публічного, неетнічного світу.

А тим часом етнічна преса побіч англо- і франкомовної преси в Канаді є важливим засобом формування публічної опінії. Належна реакція цієї преси на різні суспільно-громадські і державно-політичні справи — це найкращий доказ відданої і корисної праці для добра Канади і її громадян.

Значне число іміґрантів, що прибули до Канади після другої світової війни, збільшило завдання етнічної преси. Вона обслуговує понад мільйон людей, іншого, як брітанського чи французького походження і тих, що перебувають тут уже впродовж одної ґенерації, або й довше, але далі зберігають звичай читати газети своєю рідною мовою.

Етнічна преса не може схвалювати погляду, що його висловлюють деякі окремі люди, що новоприбулий повинен зірвати всі свої рідні культурні і мовні зв'язки з хвилиною, коли ступить на канадську землю. Це було б проти засад демократії, яку визнаємо і в яку віримо.

Тому ми ставимось з глибокою повагою до завваг, що їх подав теперішній прем'єр Канади в парляменті 20 липня 1956 р. — тоді ще, як лідер опозиції, — які наводимо за "ганзардом", сторінка 6232:

"... Бажаю віддати належну данину чужомовній пресі нашої країни. Поза біля 15 комуністичними газетами, що тут виходять, — **решта 140 чужомовних газет ведуть знаменито протикомуністичну роботу і дають належну відсіч комуністичній пропаґанді...** Прошу, щоб міністер відповів мені на таке питання: яку суму видав Департамент Національної Оборони на оголошення впродовж минулого року? Моє запитання зареєстровано в порядковій книзі запитів і тому прошу міністра дати мені на нього відповідь. Число цього запитання — 551..." "Я переконаний, що не-англійська і не-французька преса нашої країни, за винятком комуністичної, заслуговує на справедливу і розсудливішу пайку державних оголошень, чим та, яку вона одержувала в минулому; етнічна преса має свою читацьку громаду серед народів різних мов і теж тому заслуговує вона на розсудливу та справедливу участь в оголошеннях канадського уряду.

Зазначую, що ці оголошення не повинні бути своєрідною допомогою чи гонорарами, вони повинні уможливити цій пресі продовжувати роботу, що її вона вже виконує, а саме протиставитися інфільтрації впливів комунізму в етнічні групи Канади. Прошу міністра подати до відома, скільки його департамент (міністерство) витратив на державні оголошення, зокрема вербувальні оголошення впродовж минулого року, або впродовж двох останніх років, якщо є відповідні дані, і скільки з того виплачено пресі етнічних груп. **Я особисто переконаний, що етнічна некомуністична преса — і це ще раз підкреслюю, — виконує велику і вартісну прислугу для Канади та для збереження демократичного способу життя. Вірю в це, і тому вважаю, що не тільки департамент (міністерство) національної оборони, але теж інші департаменти повинні взяти все, що треба, до уваги, щоб забезпечити цій пресі можливість далі виконувати її корисну роботу. Призначити для неї не якісь датки, чи допомогу, тільки справедливу частину (національних) оголошень".**

Скликана в Оттаві 8 і 9 березня 1958 р. міністерством громадянства та іміґрації спільна конференція етнічних пресових клюбів Торонта і Вінніпеґу одержала від прем'єра Канади наступну телеґраму: "Участь етнічної преси в житті цілої Канади помогла кувати сильнішу спаяність нашої країни. Найбільша мета мого життя — це будова канадської духовости на основах вкладу багатьох культур народів, з усіх частин світу, що цими культурними вартостями так щедро наділили нашу країну".

При цій нагоді дост. Е. Дейві Фултон — тодішній міністер справедливости і виконуючий обов'язки міністра громадянства та іміґрації, сказав до учасників цієї конференції, між іншим, ось що: "Створивши Федерацію, етнічна преса зможе сполучувати намагання і можливості своєї праці, і через те успішніше виконувати свої завдання, як це досі робили обидва клюби окремо. Теперішній уряд вважає, що потенційний вклад, який федерація етнічної преси може внести до процесу розвою Канади та творення канадської нації з визначними прикметами, є настільки важливий, що постановив подвоїти видатки, роблені попередньо міністерством громадянства, в відношенні до етнічних груп. Етнічна преса, що вможливлює порозуміння з етнічними групами їх рідними мовами, може стати для уряду в його програмі будови нації справді важливим інструментом".

Слова заохоти прем'єра Дж. Ґ. Діфенбейкера і міністра Е. Д. Фултона сприйняли всі видавці та редактори етнічної преси нашої країни як признання для етнічної преси й визначення її ролі... Теперішній уряд уважає, що вартість вкладу об'єднаної етнічної преси в процес творення канадської нації, може бути таким чином подвоєний. Доступ до етнічних груп їх національною мовою може стати важливим інструментом для уряду в його програмі будови нації.

Уважаємо, що факт спровадження людей до Канади, не вичерпує цілої справи. Важливішим являється питання, як людей увести в процес життя Канади. Тих людей треба відповідно про все інформувати, улегшу-

вати їм таким чином початки перебування в нових обставинах, допомогти, щоб нові громадяни могли цілком користати із своєї освіти і фаху. Іншими словами, етнічна преса є важливим допоміжним чинником для уряду у його праці інтеґрування новоканадців у життя Канади...

Ми переконані, що незнання мови є головною перешкодою для іміґрантів у їх потребі пізнати нові обставини. Це саме найбільше утруднює процес інтеґрації. І тому треба б дати повну підтримку етнічній пресі збоку всіх департаментів (міністерств) і установ Федерального і Провінційного урядів, щоб ця преса інформувала своїх читачів їх рідною мовою про закони, життя і відносини, що стосуються до громадян Канади взагалі, а іміґрантів-новоприбулих зокрема. Ми переконані, що тільки етнічна преса може успішно виконати це важливе завдання...

Не вільно забувати, що кожний 4-ий канадець читає і розуміє пресу не-англійською і не-французькою мовами. Тому всі повідомлення уряду про його працю і розпорядження, що появляються у формі платних оголошень на сторінках англійських і французьких газет, повинні мати теж місце на сторінках газет етнічних груп...

Відомо, що в 1957 р. Федеральний Уряд виплатив на такі оголошення в англійській і французькій пресі — $ 758.889. Преса етнічних груп з тієї суми не одержала нічого.

Просимо цю справу перевірити і, згідно з заявою прем'єра міністрів дост. Дж. Ґ. Діфенбейкера з 20 липня 1956 р. в цій справі, відповідну частину оголошень і належности за них спрямувати на рахунок етнічної преси пропорційно до кількости населення, яке та етнічна преса обслуговує. Тим більше, що наплив нових іміґрантів до Канади постійно триває і триватиме ще довго і потреба освідомлюючої праці для новоприбулих не припиняється і не зменшується...

Дозволяємо собі піддати думку, щоб з уваги на повоєнний наплив іміґрантів, що становлять поважний відсоток населення Канади, уряд передавав через нашу пресу важливі інформації про свою працю, про діяльність своїх різних аґенцій і про послуги, з яких можуть користати мешканці Канади. За посередництвом етнічної преси уряд може приспішити інтеґрацію новоприбулих, що причиниться до добробуту Канади, кращого зрозуміння канадського способу життя і витворення зразка доброго громадянина.

Відповідні інформації про працю різних міністерств федерального уряду, усунуть багато непотрібних труднощів, на які натраплять новоприбулі. Крім наших найближчих зацікавлень, що стосуються до властивого підходу до іміґранта, після його прибуття, бажаємо підкреслити, що на довшу мету постійний наплив іміґрації є основним чинником канадського експансивного господарства. Відкидаємо, як неслушне і шкідливе твердження, начебто іміґрація була перешкодою в господарському розвої, або причиною безробіття. Іміґрації треба завдячувати у великій мірі постійний зріст життєвого стандарту Канади, тому, що вона створює додаткові ринки збуту на консумпційні товари. Саме Міністерство Громадянства і Іміґрації є, зрештою, такої думки, на підставі якої сміємо твердити, що теперішня господарська рецесія в ніякій мірі не порушує основних концепцій про корисний вплив іміґрації на господарський розвій Канади. З тої ж причини просимо уряд про особливу уважливість у справі стримання іміґрації до нашої країни тому, що раз стриманий доплив іміґрантів, може мати від'ємні наслідки на цілі дальші роки.

Передаючи панові Прем'єрові і Панам Міністрам, членам уряду цей меморандум, висловлюємо щиру надію, що його зустріне прихильне зрозуміння та виконання по лінії представлених у ньому суґестій.

За Клюб Етнічної преси в Канаді
афільйований у Федерації Етнічної Преси Канади:
Б. ТЕНГУНЕН — президент, І. ВАРАНИЦЯ — віцепрез., К. Ю. БАЄР — секретар, Ф. ҐЛОҐОВСКІ — скарбник, Р. С. МОКШИЦКІ — директор, О. ТАРНАВСЬКИЙ — директор.

ШКІЛЬНІ ПІДРУЧНИКИ

для всіх кляс українських шкіл на еміґрації:

1. Л. Деполович

БУКВАР

Четверте поправлене видання
Ціна: У Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

2. Петро Волиняк

БАРВІНОК

Читанка для 2-ої кляси
Третє поправлене й поширене видання
Ціна: у Канаді і США — 1.10 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

3. Петро Волиняк

КИЇВ

Читанка для 3-ої кляси
Друге збільшене видання (більший формат
і виразніший та більший шрифт)
Ціна: у Канаді і США — 1.25 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

4. Петро Волиняк

ЛАНИ

Читанка для четвертої кляси
Друге поширене й поправлене видання
(збільшено кількість сторінок, збільшено шрифт
і формат сторінки).

5. Петро Волиняк

ДНІПРО

Підручник з історії української літератури і хрестоматія.
Єдиний на еміґрації підручник такого типу.
Книжка ілюстрована.
Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

6. Дмитро Кислиця

ГРАМАТИКА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

(Фонетика й морфологія).
Підручник пристосований до українських
еміґраційних шкіл (багато прикладів і завдань).
Сьогодні — це єдиний підручник
з української мови на еміґрації.
Ціна: у Канаді і США — 1.50 дол.,
в Англії й Австралії — 10 шілінгів

Замовляти в "Нових Днях". Школам і книгарням та церковним громадам — відповідна знижка.

З ТЕАТРУ

ЄВГЕНІЯ ЗАРИЦЬКА В ТОРОНТІ

Відома оперова співачка (меццо-сопрано) з Парижу, яка не раз співала в багатьох европейських оперових театрах, зокрема виступила як солістка в опері Ля Скаля (Мілян), у "Роял Опера Гоуз Ковент Ґарден" (Лондон), приїхала до США й Канади і 13 грудня 1958 р. виступила з власним концертом у Торонті.

Концерт відбувся з повним матеріяльним і мистецьким успіхом. Велика заля Центральної Технічної Школи в Торонті була більше як на три чверті виповнена, що в Торонті, — та ще саме в час лютих морозів, — є повним успіхом.

Програма була поділена на дві частини: 1-ий відділ — західньо-европейська клясика (Гендель, Каріссімі, Персель, Ґлюк, Брамс, Россіні, Бізе), 2-ий відділ — українські композитори (Лисенко, Нижанківський, Колесса, Барвінський, Косенко, Кудрик).

Євгенія Зарицька — першорядна співачка. Вона має гарний приємного звучання меццо-сопрановий голос, яким орудує легко і вправно. Відтворення музичного твору в неї глибоке, хвилююче. Особливої майстерности відтворення співачка осягнула у Лисенкових "Якби мені, мамо, намисто", та "Ой одна я, одна" (на слова Шевченка). Індивідуальність співачки позначилась і на жартівливих творах — "Про комаря та муху" М. Колесси, "Кулик" Б. Кудрика.

Дикція в Є. Зарицької — досконала. І то не лише в українській мові, а і в німецькій та французькій також. Дикція для більшости еміґрантських артистів здебільша є неприступною фортецею і в цій ділянці Є. Зарицька стоїть у числі найперших: це її величезна перевага над багатьма співаками нашими.

Публіка сприймала Є. Зарицьку захоплено, звичайно, як на еміґраційні умови, коли в залі здебільша сидять люди, які музикою далеко не завжди цікавились.

Шкода, що артистка не включила в програму "ефектовніших" творів, надіявшись, очевидно, на свою майстерність. Це дуже похвально, але не зашкодило б дати і кілька творів, які самі вже беруть "за душу" публіку. Великим недоліком, на нашу скромну думку, є факт, що в програмі концерту не було новіших творів, бо ні Лисенко, ні Колесса й Барвінський, ані навіть Косенко, хоч великі майстри, але вони вже не є нашими сучасниками. Чому нехтувати Лятошинським, Майбородою (Платоном і Ґеорґієм), Данькевичем та іншими?..

Акомпаніював Лев Туркевич. Музичні критики англомовних щоденників, які пишуть без жодної знижки, дуже похвально оцінили спів Зарицької і дуже непохвально оцінили акомпаньятора. І затаювати це не слід — у кожній ділянці мусимо осягнути досконалости. Акомпаньямент — не такий уже і "простий фах" — це теж мистецтво.

Концерт улаштував Літературно-мистецький клюб. На жаль, управа клюбу не подбала про зустріч нашої гості з громадянством. Не подбала і про те, щоб забезпечити пресу матеріялами про співачку (напр., фота тощо).

У програмі допущено такий некультурний вибрик, як "коректура" Шевченкових текстів. Частина нашої еміґрації просто ненавидить Шевченка, вважає його чи не останнім партачем, вибачте на слові, і весь час "виправляє" його. Так стало "виправляють" його тексти в Капелі Бандуристів (щоб не образити католиків!), так виправили і в програмі концерту Є. Зарицької: замість "Я к б и мені, мамо, намисто", написали "К о б и мені, мамо, намисто"!

Перед початком 2-го відділу заглянув я у програму, побачив оте "соборне" "коби", скривився і кажу своєму колезі-сусідові (редакторові "Молодої України"):

— Як вам подобається? По Шевченкові й тут походили...

— Ну, як же — це ж Літературно-мистецький клюб програму друкував!

Але виходить Євгенія Зарицька на сцену і прекрасним голосом та з чудовою дикцією почала: "Я к б и мені, мамо..."

Ми з сусідом переглянулись і радісно посміхнулись:

УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ

вступаючи у свій ювілейний рік 65-ліття існування та відданої служби українській громаді, перевів на своїй недавній 24-ій Конвенції цілий ряд дуже важливих змін у своїй дотеперішній забезпеченевій діяльності, які дають йому змогу успішно конкурувати з усіма навіть найбільшими забезпеченевими компаніями.

- Забезпечуватися в УНСоюзі можуть уже особи до 65-року життя;
- Суму забезпечення підвищено до $50,000.00;
- Введено новий, дуже дешевий, модерний рід забезпечення: подвійне забезпечення до 60-го року життя;
- Введено забезпечення на час недуги та наслідків нещасливих випадків;
- Підвищено суму забезпечення молоді, зокрема студійної грамоти, призначеної для допомоги у вищих студіях;
- Вкладки від всіх родів забезпечення в УНСоюзі є найнижчими на всьому американському асекураційному ринку, про що кожний може легко переконатися.

Новорічне плянування повинно стати поштовхом для всіх, які ще не є забезпеченими, або недостатньо чи невідповідно забезпеченими, щоб скористати з виняткових можливостей, що їх дає наскрізь модерний забезпеченевий плян УНСоюзу, та не гаючись забезпечитися в ньому.

— Утерла носа! — каже мій сусід.

— Чудово! — відповідаю я. — Нічого не зробиш: порядного тата-мами донька!

Знаю, що "революційні соборники" зараз накинуться: "О, Волиняк і тут на галичан нападає!" Спростовую: Сполучники "кобн" і "коб", які є діялектною відміною сполучника "якби", ніяк не є галицькою монополією. Мої покійні бабуня (пошли їм, Боже, царства небесного!), — як я тільки, взявшись за щось непосильне мені, нароблю дурниць, — завжди казали мені: "Коб же ти, Петрику, знав, що не з твоїм дурним розумом за таке діло братися, го був би ти гарний хлопчик!" І я ще тоді вирішив: Ніколи не робитиму з Шевченка "соборника" — хай уже так "східняком" і залишиться!

"ПРИГАДАЙМО ЛЬВІВ!"

Ансамбль акторів легкого жанру (Нью-Йорк) під керівництвом В. Шашаровського 27 і 28 грудня виступив перед торонтянами в залі "Українського Дому".

Не довелося мені бути на першому вечорі, був лише на другому, що мав назву "Пригадаймо Львів!"

Програму вів В. Шашаровський. Звичайно, що В. Шашаровський навряд чи й сам вважає такий жанр за своє "амплуа", але все ж таки приємно було бачити на сцені справжнього артиста, а не невправного аматора. Він був не нудний і не цілком стомлюючий. Деякі його дотепи (хоч вони здебільшого були всі з довгими бородами) як на нашу публіку, яка вже роками цілими позбавлена змоги бути на естрадних концертах, були цікавими і навіть свіжими.

Усякі фокстротно-танґові пісеньки з пританцьовуванням мені нічого не промовляють, то я не беруся ні хвалити, ні ганити виступи Валі Калин та Іванни Кононівої — хай це зроблять фахівці від того мистецтва... Я лиш скажу, що Іванна Кононіва має дуже приємного тембру голос, обидві артистки були у добрій формі і виконали свої ролі (іноли дуже невдячні, як, для прикладу, деклямація винятково примітивних поезій), як на еміґраційні умови, цілком задовільно.

Може найліпший був Я. Пінот-Рудакевич, який — завдяки своїй кінетичній і голосовій "ощадності" — окремі твори (наприклад, "Про Львів", текст Я. Климовського) зумів цілком донести до слухача і викликати його захоплені оплески.

Загальне враження? Вечір досить культурний, а місцями навіть справді веселий. Треба б тільки уважніше ставитися до мовної сторони текстів (напр., не вживати польського "там" замість українського "туди"), навчитись поправно вимовляти українські слова (не вимовляти замість "буря" "бур'я" чи замість "царя" "цар'я" і т. д.). Артист, який не володіє досконало мовою, якою виконує твір, не сміє виходити на сцену. Без дотримання цієї умови його не можна розглядати інакше, як більш чи менш вправного аматора.

На жаль, українці ще й досі мають дуже мало розвинений жанр легкого естрадного мистецтва, тому наші естрадні колективи відчувають перманентний брак репертуару. Так якось сталося, що під більшовиками в цьому жанрі "вправлялися" переважно жиди й росіяни, а в Галичині — поляки і, мабуть, також жиди. А цілком нехтувати легким театральним жанром не можна. Хочби тому, щоб ця ділянка не опинилася в чужих руках. Варто б нашим літераторам звернути на це увагу. Поки ж що, в цьому жанрі працюють (іноли досить успішно навіть) лиш І. Керницький та М. Понеділок. Тому за літературну вартість таких вечорів ніяк не можна обвинувачувати самих артистів.

Мабуть саме тому не можна буде закинути В. Шашаровському, що його вечір "Пригадаймо Львів!" мав метою пригадати лиш львівську "батярню". Справді, складається враження, що якби у Львові не було "батярів", то що б там було і згадувати?! І кому б той Львів ще був потрібен? Звичайно, для комічних ролей краще надається босяк, ніж університетський професор, але можна все таки багато комічного знайти в різних прошарках суспільства.

Публіка? Не зовсім "дописала", висловлюючись львівським жарґоном. Бо 300—400 осіб у залі із сорока тисяч українців Торонта таки кількість мала. Це свідчить, що публіку не вдалося "купити" на сантимент згадки про Львів, і що варто б у майбутньому для естрадного вечора шукати універсальних тем.

Акомпаньював Б. Базаля, оформлення сцени — Ф. Луцишин.

П. Вол.

ВІДКРИТИЙ ЛИСТ ДО ЧИТАЧІВ І ПРИХИЛЬНИКІВ

Багато читачів нашої преси, що знають мене з моїх публіцистичних, а зокрема з полемічних пресових виступів у минулому, звертаються до мене з запитами, а то й з певними вимогами, у зв'язку з моїм уже кількарічним іґноруванням усе ще й досі розквашуваної деким на еміґрації безнадійної гризні навколо "хвильовизму", до якого я займав і займаю позитивне становище. Недавно ж мене повідомлено, що мої колишні т. зв. "противники" в т. зв. "дискусії" з приводу того злощасного "ізму" вдалися вже навіть до чисто більшовицьких методів спекулятивної експлуатації ненависницьких комплексів некомпетентних у цьому питанні "мас", дійшовши аж до провокативних закидів у "націонал-комунізмі" кожному, хто в цьому питанні не погоджується з ними, отже — в тому числі й мені. Тому, що мої численні читачі й прихильники просять мене "виступити", чи іншим способом зареаґувати на це, я мушу повідомити всіх зацікавлених, що я й далі не бажаю відповідати на будь-які (хоч би й такі дикі, як згадані закиди) виклики на участь у непотрібній еміґрантській гризні, бо я вважаю що:

1. Принципова полеміка відповідного інтелектуального рівня в такому делікатному питанні вітчизняної проблематики, як "хвильовизм", фактично вже давно на еміґрації закінчилася "в нічию", вичерпавши всі еміґрантські можливості будь-якої розв'язки цього питання та виявивши з усією очевидністю її шкідливий вплив на нездорову, до краю затруєну взаємоненависництвом, атмосферу поцейбічного українського життя.

2. Усі, кому хоч трохи залежало й залежить на оздоровленні цієї атмосфери, з почуттям несмаку й зневохоти вже давно відійшли від участи в цій полеміці, добровільно погодившись на її ніякий кінець, та переключилися на поважніші студії різних важливих питань (в тому й "хвильовизму"), чи на іншу кориснішу й більш оправдану з точки зору інтересів батьківщини діяльність.

3. На "полі бою" цієї еміґрантської вже не полеміки, а справжньої "побиванки", лишились тепер переважно самі позбавлені почуття смаку й відповідальности випадкові люди, часто найнижчого культурного рівня, що, за відсутністю якогось певного визначеного фаху й за-

няття, зробили своїм "фахом" демагогічну "боротьбу з хвильовизмом", чим і займаються собі з маніякальною монотонністю ось уже цілими роками.

4. Оскільки ж "боротьба з хвильовизмом", як відомо, була завжди і є й тепер улюбленим "фахом" більшовиків на нашій батьківщині, то можна не сумніватися, що й на еміграції до цієї "боротьби" в якійсь мірі також прикладають руки ворожі сили, дбаючи, щоб еміграція якнайбільше "спеціялізувалася" саме в цьому підозрілому "фахові".

5. У кожному разі, мені, як мабуть, і більшості на еміграції, невідомі й нічого не говорять такі псевдоніми-маски, як "Панас", "Наддніпрянський" і подібні їм "майстрі" згаданого "фаху", а такі дивовижні еміґрантські "імпрези", як мітинґи з ухвалюванням колективних резолюцій, "засуджуючи Хвильового й хвильовизм", являють собою явне перенесення на еміґрантський ґрунт відомої більшовицької практики "засуджування" на колгоспних зборах письменників і творів, яких бідні "судді" не тільки не читали, а часом навіть і не чули "з чим їх їдять".

У світлі сказаного вище, ясно, що треба було б остаточно втратити здорове почуття дійсности й.. гумору, щоб піддатися спокусі "відповідати", чи якось реаґувати на закиди, які належать уже не до полеміки, а до криміналістики, чи до галузі дослідження ментальности певних еміґрантських кіл. Дискутувати НЕМА З КИМ, а доводити всім те, що є очевидним, недоречно, бож ті, хто здатний розуміти — вже давно все зрозуміли, а хто не здатний — однак ніколи не зрозуміє.

Що ж до самого "хвильовизму", то при цій нагоді я можу лише заявити, ще раз, що невгаваючі потойбічні, як і співзвучні їм поцейбічні, лайки на його адресу лише переконали мене остаточно, що моя позитивна оцінка цього феномену нового українського націоналізму, народженого в безподібних умовах складної підрадянської дійсности, була й лишається сто разів правильною. А ярличок "націонал-комунізму", яким послуговуються замасковані псевдонімами "фахівці", відноситься до мене так само, як і ярличок "націонал-фашизму", таврований яким пройшов я шлях тюрем, концтаборів і поневірянь у підрадянському житті, починаючи з 15-річного віку. І коли мені вистачило терпіння, щоб витримати репресії ворогів там, то провокації "противників" тут якось уже витримаю.

Василь І. ГРИШКО

Шановний пане редакторе!

Хочу звернути Вашу увагу на одну кампанію, яка чомусь у нашій пресі, зокрема в "Нових Днях", ніколи не згадується.

Тут є, у США, такий собі редактор Сухомлин (що й де він редагує — я не знаю), який їздить по містах і "виголошує доповіді", тобто влаштовує мітинґи проти М. Хвильового. Минулого року така доповідь була і в Чікаґо. Чую, що це продовжується й тепер. На афішах було написано: "М. Хвильовий-Фітільов — кат українського народу", "виголосить редактор Сухомлин. Приходьте всі послухати правду" і т. д.

От я й пішов "послухати правду"...

п. Сухомлин читав дві з половиною години. Читав дуже швидко текст, переплетений цитатами, живцем вирваними із "Вальдшнепів". Провідна думка, що Хвильовий був тільки шильдом, насправді ж доповідач намагався розправитись з усім і з усіма: називав "комуністами-фітільовцями" Дивнича, Бойка, Костюка, Гришка, Багряного, Волиняка, Шереха, Гірняка і т. д. Назву роману "Вальдшнепи" витолковував, як умовний символ групи сексотів на чолі з М. Хвильовим і його "заступником" Ів. Багряним. Казав, що по-нашому вальдшнеп зветься валюш, що ця птиця дуже подібна до... сексота, тому, мовляв, вони і взяли собі її за символ. При цім показав малюнок цієї птиці і ще й сказав при цьому: "Ну, подивіться: чи не так? Це ж типовий сексот з цим довгим дзьобом..."

Та це ще не все. Далі була викладена така "теорія": Є. Коновальця убив один з цієї "групи сексотів", змінивши перед тим одну літеру прізвища, щоб не так впадало в око — Валюш на Валюх...

Для оцінки культурного рівня доповідача і його слухачів, наведу такий момент: коли, врешті, закінчилось читання і почались запитання, я попросив слова і кажу: "Шановний пане доповідачу, щиро вам вдячний за те, що хоч ви мені розкрили й показали, хто між нами комуніст і кого треба берегтися! Справді, Хвильового вже давно хробаки з'їли і боятися його нам зовсім нема чого, але ви нам розкрили очі, що тільки Гришко, Дивнич, Багряний, Волиняк, Бойко, Шерех та Гірняк комуністи-фітільовці і що саме їх нам тепер треба остерігатись. От за це вам щира подяка!" ..

І сів. А публіка давай радісно ляпати в долоні! А один з моїх знайомих, майор, посміхається до мене й каже: "Слава Богу, пане Грушецький, що ви прозріли! Лучче пізно, як ніколи".

Та це ще не все. Доповідач устає й каже, що йому дуже приємно, що він спромігся багатьом вияснити таку важливу річ і що багато присутніх за його допомогою побачили справжній стан речей на еміґрації...

Я бачу, що непереливки, беру слово "у справі формальній" і кажу: "Якщо мої слова іронії публіка і навіть сам доповідач (може йому так вигідніше!) приймають за чисту монету, то я кажу прямо: усіх цих наших визначних людей, — точно так, як і ви, — з піною на устах лає Москва. То подайте ж собі руки! Вітаю". І сів.

Отакі діїотизми доводиться вислухувати у другій половині 20-го століття! То ще раз питаю: чого ж мовчить наша преса, а зокрема "Нові Дні"?..

Ваш

Дмитро Грушецький, Чікаґо

ВІД РЕДАКЦІЇ: Відповідь на Ваше запитання маєте повністю в листі В. Гришка, який надрукований вище. В. Гришко — один із співробітників нашого журналу. Бачите, що він думає про полеміку з цими людьми. Так, очевидно, думають і всі наші співробітники. І я певен, що коли б я відкрив полеміку з такими "знавцями", то наш журнал лишився б без жодного автора! Справді: хто захоче сперечатись з людьми, які можуть "полемізувати" навіть крейдою чи вугіллям по стінах чи парканах, а в прилюдних доповідях верзуть отакі нісенітниці, про які розповідаєте Ви?

Дуже неприємно, що в листі В. Гришка і Вашому були згадані імена тих полемістів. Хочу запевнити наших співробітників і читачів, що це більше не повториться.

ЧИТАЧАМ "НОВОГО ШЛЯХУ", які, очевидно, чекають моєї відповіді на дві "полемічні" статті в тій газеті, у яких мене вперто викликається на "дискусію". Я на це не маю ні часу, ні бажання, але з поваги до читачів "Н. Шляху" я свою відповідь висилаю в їх же газету — якщо

її там не буде, то тільки з вини редакції і в такому випадкові прошу всі претензії звертати туди.

Більшість наших читачів тих статтей не читала і, сподіваюсь, такими "дискусіями" найменше цікавляться, тому я ніколи й не відповідав на те все. Врешті, наші читачі утримують журнал ніяк не на те, щоб у ньому були "дискусії" над проблемою: "Куди земля дівається, як у неї палиця стромляється?" Такі "дискусії" вже всім у печінках сидять.

П. Волиняк

ПОДЯКА

Прибиті горем втрати найдорожчої дружини й матері Марії Даниленко, що сталося 21-грудня 1958 року, після тяжкої хвороби у Міннеаполісі, висловлюємо щиру подяку:

Докторові Миколі Менжезі за безкорисну опіку над хворою дома і в шпиталях упродовж 14-ти місяців; о. прот. Миколі Антохію, о. Миколі Ярмоловичу, о. Володимирові Боровському, дириґентові Юрію Корсуну й хорові Церкви Св. Арх. Михаїла у Міннеаполісі за молитви й обряд поховання, Родині доктора М. Менжеги, усім друзям й знайомим, що супроводжали Небіжчицю в останню путь і намагалися нас втішити.

Даниленко Дмитро, Лідія і Володимир

До д-ра Миколи Менжеги,
Міннеаполіс, Міннесота, США

Високодостойний Миколо Марковичу!

Немає слів, щоб висловити Вам якнайбільшу подяку за Ваші труди по лікуванню нашої покійної Матусі.

Ви опікувалися Нею, як своєю рідною, ось уже другий рік, як у нашій хаті, так і в шпиталях. За Вашу щиру опіку найсердечніше дякуємо. Нехай же Вам буде нагорода і від Господа - Бога. Дай Вам, Боже, багато років щасливо прожити для щастя Вашої родини і нашої дорогої Батьківщини!

З глибокою до Вас пошаною і любов'ю

Родина Даниленків: Дмитро, Лідія, Володимир

КОРЕКТОРСЬКИЙ НЕДОГЛЯД

У ч. 107 (грудень, 1958) у спогаді Н. Кузьменко (ст. 26) замість справжнього прізвища Косинки **Стрілець** було вискладано Заєць. При коректі це не завважено і не виправлено. Просимо шановну авторку вибачити за недогляд, а читачів виправити в журналі.

У ч. 107 у вірші М. Ситника "Вам пора весіння..." (стор. 2) останній рядок третьої строфи знизу замість "Падали і грузли у сніг" має звучати так: **"Падали і загрузали в сніг".**

У тому ж вірші — останній рядок другої строфи, знизу "Від поцілунків огняних моїх" має бути: **"Від цілунків огняних моїх".**

Автора просимо вибачити, а читачів виправити, бо ці помилки руйнують розмір віршу.

ВІД АДМІНІСТРАЦІЇ

1. Книжка "Кубань — земля українська, козача..." П. Волиняка цілком випродана і замовлень на неї більше не приймаємо.

2. Просимо не слати передплат особистими чеками, особливо з США. З такого чека вираховують лише за його виміну 45 центів. Навіть негарно примушувати банки переписуватись і пересилати чека з Канади у США, з якого інколи лишається менше доляра.

3. Просимо вчасно відновити передплату. Якщо Ви не хочете журналу більше, то просимо повідомити про це, щоб ми не слали Вам його всупереч Вашому бажанню.

НАЙ ВІДЖИВНІШИЙ СТРАВНІШИЙ ДЕШЕВШИЙ ХАРЧ,

ЩО МАЄ В СОБІ ВСІ ВІТАМІНИ, ЦЕ

МОЛОКО І МОЛОЧНІ ПЕРЕТВОРИ

СПОЖИВАЙТЕ ВИСОКОВАРТНІ ПРОДУКТИ ЄДИНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОЧАРНІ

ROGERS DAIRY Ltd.

459 Rogers Road, Toronto, Ont.
Phone: RO. 9-7193

ВЕЛИКА МЕБЛЬОВА КРАМНИЦЯ БУРЛАКОВА

KELUINATOR

Великий вибір хатніх і конторських меблів.
Електричні прилади та інше.

Читачам "Нових Днів" — спеціяльна увага і знижка.

BURLACOFF'S FURNITURE
619 Queen St. W.
Toronto, Canada.
Tel. EM 8-6812

УВАГА! — ТОРОНТО І ОКОЛИЦІ — УВАГА!

У неділю 8 березня ц. р., о 7 год. 30 хв. вечора

у залі

MASSEY HALL

визначний український політичний діяч і письменник, голова Української Національної Ради,

Іван Багряний

який вперше прибув у Канаду, прочитає доповідь на тему:

»УКРАЇНА І МИ«

По доповіді — запитання і дискусія.
Запрошується всіх українців Торонта і околиці.

У суботу 7-го березня, о 7 год. 30 хв. вечора в одній із найбільших заль Роял Йорк Готелю відбудеться

БЕНКЕТ

на якому голова УНРади Іван Багряний вперше зустрінеться з українцями Канади.
Квитки на бенкет набувайте у представників Ваших організацій.

ПРЕДСТАВНИЦТВО УНРади НА КАНАДУ:

Генерал М. Садовський, Голова — **В. Чміленко,** Секретар

ОПРАВЛЕНІ РІЧНИКИ ЖУРНАЛІВ "НОВІ ДНІ"

Кожен річник окремо, гарна полотняна оправа із золотим тисненням, разом 432 сторінки друку.
Ціна за річник 5.00

"СОНЯШНИК"

Два річники в одній книжці (роки 1956-1957), 440 сторінок друку, у гарній полотняній оправі, золоте тиснення, ціна книжки 6.50

За один річник, 220 сторінок друку, гарна полотняна оправа, золоте тиснення, — ціна за книжку 4.50

Купіть для вашої дитини річник "Соняшника" — матимете найкращу дитячу книжку з різноманітним матеріялом, з багатьма ілюстраціями, чимало з яких виконані у двох кольорах, написана гарною мовою, сучасним правописом. Річник "Соняшника" позбавить клопоту — "Що дати почитати дитині?.."

Купимо чи заміняємо "Нові Дні" ч. 2 (березень, 1950 р.) і ч. 7 (серпень, 1950 р.). Потребуємо цих чисел для поповнення річників.

Адміністрація.

ДО УКРАЇНСЬКОГО ГРОМАДЯНСТВА!

Громадянський Комітет Опіки над Панею Отамановою Ольгою Петлюрою в Парижі інформує Громадянство, що стан здоров'я Вдови по Головному Отаманові УНР знову погіршився. Помешкання, утримання, постійний догляд, лікарська опіка і медикаменти виносять поважні суми, які переступають фінансові можливості Комітету.

У цей критичний час надходження до фонду опіки катастрофально зменшуються, а постійна дотеперішня, щомісячна дотація ЗУАДК-у у Філядельфії, стала під знаком запиту, як також дотація Центрального Комітету по вшануванню пам'яті С. Петлюри з Нью-Йорку. Комітет Опіки отримав повідомлення від Централі ЗУАДК-у, що як збіркова акція ЗУАДК не дасть сподіваних вислідів, то згадана дотація буде поневолі стримана.

Комітет звертається до українського громадянства із закликом підтримати своїми пожертвами "Фонд Опіки" саме в час, коли ця допомога найбільше потрібна.

Пожертви вносити через збіркові комітети при Організаціях на місцях, через ЗУАДК у Філядельфії, або через Центральний Комітет по вшануванню пам'яті С. Петлюри у Нью-Йорку, або безпосередньо на руки скарбника "Комітету Опіки" пана Бацуци на таку адресу:

Mr. Juhim BATSOUSA 94 Bd. Flandrin, Paris, 16, France.

Комітет Опіки над Панею Ольгою Петлюрою в Парижі:

Ол. Удовиченко, ген. пор., П. Плевако, Р. Т. Голіян, Ю. Бацуца

ЗВУКОЗАПИСАНА СТУДІЯ "УТА"
142 Second Avenue — New-York, 3 N.Y., USA

— виготовила —

ДОВГОГРАЙНІ ПЛАТІВКИ

1. У виконанні — Йосипа Гірняка:
В. Стефаника: "Сини", О. Вишня: "Чухраїнці" "Чукрен" "Лекції по українознавству"

2. У виконанні — О. Добровольської:
"Народні казки"

Незабаром будуть виготовлені:
1. Казки та байки для дітей дошкільного віку, 2.Твори Шевченка, "Монологи" Гриця Зозулі, 4. "Мойсей" Івана Франка, 5. Пісні чоловічого хору „Думка".

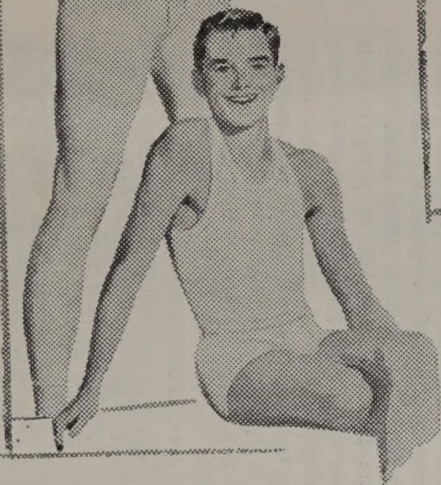
Ціна одної платівки — $3.95

Замовлення слати, залучаючи поштовий переказ або чек на адресу:

UTA Recording's Studios, Inc.
P.O. Box 23, Cooper Station,
New-York 3, N. Y., USA

У Канаді платівки "УТА" можна набувати у представника "УТА":

Mrs. N. Spolskka
210 Oakmount Rd.
Toronto 9, Ont., Canada

Penmans

ЛЕГКА СПІДНЯ БІЛИЗНА

Охороняє дорогий верхній одяг від поту — дає прихолоду та вигоду. До вибору в усіх стилях.

Penmans

ПІДШТАНЦІ — ДЖЕРСІ — ПІДСОРОЧИНКИ ДЛЯ ЧОЛОВІКІВ

Безрукавні спортові джерсі і підштанці з елястичним пояском.

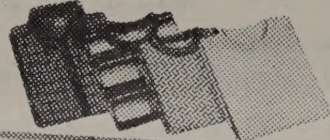
Підсорочинки мають зміцнений найлоновий комірчик. Прекрасна спідня білизна, знамениті кальсони з елястичним пояском.

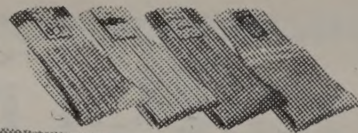
Penmans

СПІДНЯ БІЛИЗНА ДЛЯ ДІВЧАТ І ЖІНОК

Сорочинки і майочки для дівчат 2 - 4 річ. та 6-річних. Білі бавовняні сорочечки та майочки для 8 - 16 р. дівчат. Для пань сорочки та довгі майочки з ніжного, білого бавовняного трико-у усіх розмірів.

Penmans ПІДСОРОЧКИ

Penmans РОБОЧІ ШКАРПЕТКИ

Penmans

ПІДШТАНЦІ ТА ДЖЕРСІ ДЛЯ ХЛОПЦІВ

Пенменові вироби якісні і витривалі — матері будуть певні, що їх хлопці не скоро їх знищать.

Penmans

СПІДНЯ БІЛИЗНА ДЛЯ НЕМОВЛЯТ

Сорочечки до зв'язування збоку, обвивання, або запинаються спереду на ґудзики, делікатна бавовна. Розміри для 3-6-9 місяч., 1-2 річн.

Penmans

ВИХІДНІ ТА СПОРТОВІ ШКАРПЕТКИ

ІНШІ **Penmans** ВИРОБИ:

Спідня білизна Меріно "95", Спідня білизна Меріно "71", Барханова спідня білизна Пенменс, панчохи до гольфа, Пенеменс рукавиці, Пенменс светери.

GP-9-1A

ОСТАННЯ
ОПОВІСТКА
до не-іміґрантів, що бажають залишитись у Канаді

ЗАЯВИ (ПРОХАННЯ) НА ПОСТІЙНИЙ ПОБУТ ВІД НЕ-ІМІҐРАНТІВ, ЯКІ БАЖАЮТЬ ЗАЛИШИТИСЯ В КАНАДІ, МУСЯТЬ НАДІЙТИ ПЕРЕД 1 БЕРЕЗНЯ 1959.

ЦЕ ТРЕТЄ ПОВІДОМЛЕННЯ В НАШОМУ ЖУРНАЛІ ПРО ПОЛІТИКУ, ПРОГОЛОШЕНУ В ПАРЛЯМЕНТІ 23 СЕРПНЯ 1958.

ТІ, ХТО ПРИБУВ ДО ЦІЄЇ КРАЇНИ ЯК НЕ - ІМІҐРАНТ ПЕРЕД 23 СЕРПНЯ 1958 І ХТО БАЖАЄ ЗАМЕШКАТИ В КАНАДІ, ПОВИННІ ЗВЕРНУТИСЯ В СПРАВІ ОДЕРЖАННЯ ПРАВА ПОСТІЙНОГО ПОБУТУ („ЛЕНДІНҐ") ДО НАЙБЛИЖЧОГО ІМІҐРАЦІЙНОГО УРЯДУ ПЕРЕД 1 БЕРЕЗНЯ 1959.

ВСІ ЗАЯВИ (ПРОХАННЯ) БУДУТЬ РОЗГЛЯДЕНІ ІНДИВІДУАЛЬНО, БЕРУЧИ ДО УВАГИ ІМІГРАЦІЙНІ ВИМОГИ.

ПО 1 БЕРЕЗНЯ 1959, ЗАЯВИ (ПРОХАННЯ) НА ПОСТІЙНИЙ ПОБУТ ВІД НЕ - ІМІҐРАНТІВ У КАНАДІ БУДУТЬ РОЗГЛЯДАНІ СТРОГО ЗА ВИМОГАМИ ІМІГРАЦІЙНОГО АКТУ І ПРАВИЛ.

МІНІСТЕР ГРОМАДЯНСТВА Й ІМІҐРАЦІЇ

Ellen L. Fairclough

Ellen Fairclough,
Minister of Citizenship and Immigration

52-2

Mr. M. BARAN, 120
3255 Normandy Ave.,
CHICAGO, 34 Ill., U.S.

Penmans
BALBRIGGAN

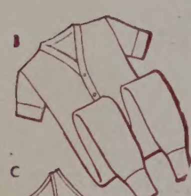
ЛЕГКОВАГА

ПРОВІРЕНОЇ ЯКОСТИ СПІДНЯ БІЛИЗНА

У ВСІХ СТИЛЯХ

A

А) КОМБІНАЦІЯ по кістки З КОРОТКИМИ РУКАВАМИ, Пенмен'с 253 біла, 251 натуральна 223 2-ниткова, біла, 222 2-ниткова натуральна.

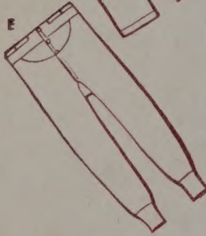

Б) КОМБІНАЦІЯ по кістки, короткі рукави, ШИЯ В КЛИН, Пенмен'с 2530 біла, 2510 натураль.

Ц) КОМБІНАЦІЯ по кістки, без рукавів, на один ґудзик, КРИС КРОС Пенмен'с 253 біла, 251 натуральна

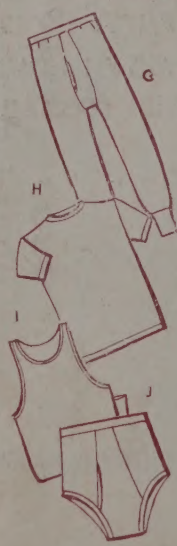
Д) КОМБІНАЦІЯ з короткими рукавами, ПО КОЛІНА, Пенмен'с 253 біла, 251 натуральна

Е) ПІДШТАНЦІ по кістки на ґудзики. Пенмен'с 253 білі, 251 натуральні, 223 2-ниткові білі, 222 2-ниткові натуральні

Ф) СОРОЧКА з короткими рукавами з ґудзиками спереду. Пенмен'с 253 білі 251 натуральні, 223 2-ниткові білі, 222 2-ниткові натуральні

Ґ) ПІДШТАНЦІ по кістки, елястичний поясок, БЕЗ ҐУДЗИКІВ. Пенмен'с 253 білі, 251 натуральні

Г) СПОРТОВІ СОРОЧКИ для чоловіків і хлопців

І) ПІДСОРОЧИНКИ для чоловіків та хлопців, гладкі або в пружки

Й) КОРОТКІ ПІДШТАНЦІ для чоловіків і хлопців, гладкі або в пружки.

B 7-8

ЖАДАЙТЕ ЗАВСІДИ МАРКУ ПЕНМЕН'С, ЇЇ ВИЩА ЯКІСТЬ ТА ВИЩА ВАРТІСТЬ ВАМ ОПЛАТИТЬСЯ